

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

Tvorba školního vzdělávacího programu

v ZUŠ Stochov

Diplomová práce

Vedoucí práce:

Prof. PaedDr. Michal Nedělka, Dr.

Oponent práce:

Doc. PaedDr. Hana Váňová, CSc.

Autorka práce:

Bc. Kamila Barochová

Hudební výchova - Sbormistrovství

Květen 2012

Autorský abstrakt

Prostřednictvím vhledu do konkrétní Základní umělecké školy v situaci tvorby vlastního Školního vzdělávacího programu se podařilo odhalit širší spektrum pohledů na dané téma a jejich souvislosti. V úvodní části to je především detailní srovnání stále ještě platných dokumentů se státními rámci pro vznik dokumentu nového. Dalším úhlem je průběh procesu uplatňování těchto rámců ve vlastním Školním vzdělávacím programu takřka v přímém přenosu. Práce obsahuje též cenný pohled na fungování ZUŠ v subjektu více škol jako nestandardní způsob právního zřízení.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím jmenované literatury a pramenů.

Bc. Kamila Barochová

Lány, 29. května 2012.

Za odbornou konzultaci děkuji PaedDr. Pavlu Kloubovi, pracovníku MŠMT ČR a všem ochotným kolegům ze ZUŠ Stochov i ostatních oslovených škol.

Obsah

ÚVOD A PŘEHLED VYUŽITÉ LITERATURY.....	6
Slovníček pojmů ve shodě s RVP ZUV a vysvětlivky zkratk.....	7
Učební osnovy.....	10
1 Obecná charakteristika RVP ZUV.....	13
1.1 Klíčové kompetence.....	15
1.2 Hudební obor.....	18
1.3 Výtvarný obor.....	23
1.4 Taneční obor.....	24
1.5 Literárně dramatický obor.....	25
2 Obecná charakteristika Manuálu.....	28
3 Charakteristika platných pedagogických dokumentů.....	35
3.1 Charakteristika hudebního oboru.....	35
3.2 Charakteristika výtvarného oboru.....	39
3.3 Charakteristika tanečního oboru.....	41
3.4 Charakteristika literárně dramatického oboru.....	43
4 Základní umělecká škola Stochov.....	46
4.1 Základní informace.....	46
4.2 Výňatky z výročních zpráv školy.....	49
4.3 Fungování v subjektu více škol.....	53
5 Tvorba ŠVP v ZUŠ Stochov.....	58
5.1 Kroky tvorby.....	58
5.2 SWOT analýza.....	59
5.3 Dotazník pro žáky a rodiče.....	63
5.4 Vlastní tvorba.....	64
5.5 Návrh ŠVP po terénních konzultacích v dubnu 2012.....	66
6 Pojetí předmětu Hudební nauka.....	78
Závěry.....	82
Seznam literatury.....	84
Prameny.....	84
Internetové kontakty.....	84
Summary.....	85
Seznam příloh.....	85

ÚVOD A PŘEHLED VYUŽITÉ LITERATURY

Existence a činnost základních uměleckých škol (dále ZUŠ) má důležitou pozici v hierarchicky uspořádaném hudebním školství v naší zemi. Základními kameny tohoto školství jsou zřízení konzervatoře hudby v Praze v roce 1811 a založení pražské varhanické školy v roce 1830.¹ Původně se tedy jednalo pouze o školy hudební. Po více než půlstoletém vývoji dozrály ZUŠ od zestátněných hudebních škol (v roce 1951) přes víceoborové Lidové školy umění (od roku 1961) až k nynější podobě, integrované v základním školství jako takovém od roku 1990. Proto je také místem reformního dění českých škol. Tématem mé práce je průběh tohoto reformního dění a jeho konkrétní dopady na ZUŠ Stochov ve Středočeském kraji.

Primárním cílem práce je příprava aplikovatelného pedagogického dokumentu, který vzniká na přímou státní zakázku MŠMT ČR. Sekundárním cílem je přiblížení dlouhodobějšího procesu práce na vzniku tohoto dokumentu v konkrétní škole. Průběh a výsledky procesu mohou být využitelné i v dalších školách stejného nebo podobného zaměření.

Práce je určena kolegům, kteří stáli v letošním školním roce před stejným úkolem – tvorbou školního vzdělávacího programu na ZUŠ. Dále je určena široké pedagogické veřejnosti, jíž může ozřejmit vnitřní strukturu a chod umělecké školy, která se nachází na zlomovém vývojovém bodu.

Naprosto zásadními prameny, které jsem při psaní využila, jsou *Rámcový vzdělávací program (dále RVP ZUV)*, *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním uměleckém vzdělávání* a dosavadní platné učební osnovy jednotlivých oborů a předmětů, vydané MŠMT ČR. Pro ujasnění problematiky hudebně-teoretické výchovy jsem nahlédla do *Dějin hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku* Vladimíra Gregora a Tibora Sedlického. Využila jsem vybraných částí z výročních zpráv naší školy a výsledků dotazníků, mapujících současnou situaci uměleckých škol, které jsem sestavila.

¹ Tabulka celkového přehledu vývoje nižšího, středního a vysokého hudebního školství je k dispozici v kapitole Přílohy.

Slovníček pojmů ve shodě s RVP ZUV a vysvětlivky zkratk

Cíle základního uměleckého vzdělávání

Vedle *klíčových kompetencí* jedna ze základních kategorií *základního uměleckého vzdělávání*; vyjadřuje účel uměleckého vzdělávání i jeho předpokládaný výsledek. Jsou formulovány z pozice instituce.

Disponibilní hodina

Vyučovací hodina volně využitelná pro výuku vybraného předmětu při tvorbě učebních plánů. U různých typů plánů je jich rozdílný počet.

HO – hudební obor

Hodnocení žáků

Proces systematického poskytování zpětné vazby žákům o jejich studijních výsledcích a pokroku. Způsob hodnocení i kritéria hodnocení si škola stanovuje ve *školním vzdělávacím programu* s ohledem na individuální dispozice a schopnosti žáka, zároveň však stanovená hodnotící kritéria musí reflektovat *klíčové kompetence* a *očekávané výstupy* stanovené *Rámcovým vzdělávacím programem pro základní umělecké vzdělávání*.

Integrovaný vyučovací předmět

Vyučovací předmět, který byl vytvořen v daném *studijním zaměření* na úrovni ŠVP. Integrovaný předmět vzniká na základě účelného a funkčního propojení dvou vzdělávacích oblastí v rámci jednoho oboru (např. vyučovací předmět propojující Hudební tvorbu a interpretaci s Recepčí a reflexí hudby), nebo předmět propojující vzdělávací obsah vybrané vzdělávací oblasti jednoho oboru se vzdělávacím obsahem vybrané oblasti jiného oboru.

Interpretace

Ztvárnění uměleckého obsahu umělcem (interpretem), zároveň také výklad, objasnění významu, popis uměleckého díla; z hlediska jednotlivých druhů umění lze na problematiku interpretace nahlížet různě.

Kurikulum

Obecně obsah vzdělávání; rozlišují se tři významy tohoto pojmu – vzdělávací program, projekt, plán; průběh studia a jeho obsah; obsah veškeré zkušenosti, kterou žáci získávají ve škole a v činnostech ke škole se vztahujících, její plánování a hodnocení.

Klíčové kompetence v základním uměleckém vzdělávání

Představují souhrn vědomostí, dovedností a postojů důležitých pro rozvoj žáka po stránce umělecké a pro jeho budoucí uplatnění v praktickém i profesním životě. Jsou vyjádřením schopností žáka tvořit, vnímat umělecké dílo a interpretovat je, umožňují mu tak vytvářet si pozitivní vztah k umění a kultuře, k ostatním lidem i k sobě samému. Smyslem není definitivní dosažení klíčových kompetencí, ale neustálé směřování k nim. Jejich utváření a rozvíjení je celoživotním procesem a ve výuce je zabezpečuje učitel prostřednictvím vhodných *výchovných a vzdělávacích strategií*.

Kurikulární dokumenty

Pedagogické dokumenty, které vymezují legislativní a obsahový rámec potřebný pro tvorbu *školního vzdělávacího programu*. Systém kurikulárních dokumentů je vytvářen a uplatňován na dvojí úrovni: státní úroveň tvoří *Národní program vzdělávání a rámcové vzdělávací programy*, školní úroveň tvoří *školní vzdělávací programy*.

LDO – literárně dramatický obor

Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním uměleckém vzdělávání

Metodický dokument, který je doporučen pro využití při tvorbě *školních vzdělávacích programů* v základním uměleckém vzdělávání.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice

Koncepční dokument české vzdělávací politiky označovaný jako *Bílá kniha*. Obsahuje záměry rozvoje vzdělávání žáků od 3 do 19 let a návrhy i doporučení ekonomického, politického a pedagogického charakteru.

Nadaný žák

Žák, který projevuje mimořádné schopnosti receptivní i produkční ve zvoleném uměleckém oboru.

Očekávané výstupy v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní umělecké vzdělávání

Stěžejní část *vzdělávacího obsahu* jednotlivých *vzdělávacích oblastí*; jsou ověřitelné, prakticky zaměřené, mají činnostní povahu a jsou v profesním i osobním životě využitelné. Vymezují minimální úroveň, které musí všichni žáci dosáhnout; jsou stanoveny orientačně (nezávazně) na konci 3. ročníku I. stupně studia a jako závazné na konci 7. ročníku I. stupně a 4. ročníku II. stupně studia.

Rámcové vzdělávací programy

Kurikulární dokumenty státní úrovně, které normativně stanovují obecný rámec pro jednotlivé *etapy vzdělávání* a jsou závazné pro tvorbu *školních vzdělávacích programů*.

Rámcový učební plán

Vymezuje minimální parametry organizace jednotlivých uměleckých oborů základního uměleckého vzdělávání, které je zapotřebí závazně dodržet při realizaci těchto oborů ve *školním vzdělávacím programu*. Závazně vymezuje: začlenění *vzdělávacích oblastí* do *uměleckých oborů (vzdělávacích zaměření)* *základního uměleckého vzdělávání* na I. a II. stupni, minimální (týdenní) časové dotace pro realizaci těchto oblastí a disponibilní časovou dotaci.

Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání (RVP ZUV)

Kurikulární dokument státní úrovně, který normativně stanoví obecný rámec základního uměleckého vzdělávání.

Recepce

Vnímání, akt přijetí umění (uměleckého díla) v rámci umělecké komunikace. Recepce je východiskem k *reflexi*, která využívá jednak teoretických poznatků, jednak možnosti si s žáky

„znovuzpřítomnit“ umělecký zážitek (přehrání skladby, dramatizace, výpověď o prožitcích apod.).

Reflexe

Schopnost postihnout hlavní rysy díla na základě získaných teoretických poznatků i poznatků získaných interakcí s uměleckým dílem (jeho prožitím). Lze ji tedy pojmut jako vlastní výpověď o díle. Akt recepce a reflexe je vzájemně provázaný.

Studijní zaměření

Zaměření v příslušném uměleckém oboru na úrovni školy. Vzniká buď ze *vzdělávacího zaměření* popsaného v *RVP ZUV*, nebo si jej škola v daném uměleckém oboru vytvoří. Studijní zaměření obsahuje jeden nebo více vyučovacích předmětů.

SPD – studium pro dospělé

Školní vzdělávací programy (ŠVP)

Kurikulární dokumenty školní úrovně; školní vzdělávací program zpracovává podle *Rámcového vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání* každá ZUŠ.

Školský zákon

Zkrácený název zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání.

TO – taneční obor

Učební osnovy

Část *školního vzdělávacího programu*, ve které je *vzdělávací obsah* jednotlivých *vzdělávacích oblastí* daných *uměleckých oborů* členěn do *vyučovacích předmětů* určených pro I. a II. stupeň příslušného *studijního zaměření*. Učební osnovy obecně se sestávají z názvu vyučovacého předmětu (případně charakteristiky vyučovacého předmětu) a vzdělávacího obsahu, který je tvořen výstupy rozpracovanými do jednotlivých ročníků, případně delších časových celků.

Učební plán

Část *školního vzdělávacího programu* vymezující na základě *rámcového učebního plánu* organizaci výuky na konkrétní škole. Obsahuje tabulaci s výčtem *vyučovacích předmětů* a poznámky k organizaci a realizaci jednotlivých *vyučovacích předmětů*.

Umělecké obory v základním uměleckém vzdělávání

Obory, v nichž v ZUŠ probíhá vzdělávání a pro něž je stanoven v RVP ZUV v podobě *očekávaných výstupů* závazný vzdělávací obsah; v základním uměleckém vzdělávání jsou to obory hudební, výtvarný, taneční a literárně-dramatický.

VO – výtvarný obor

Vyučovací předmět

Forma didaktického uspořádání *vzdělávacího obsahu* a jeho organizačního zpracování ve *školním vzdělávacím programu*. Ve školním vzdělávacím programu se většinou vytváří více *vyučovacích předmětů* pro dané *studijní zaměření* v daném uměleckém oboru.

Výchovné a vzdělávací strategie

Společně uplatňované postupy na úrovni školy nebo uměleckého oboru, kterými jsou utvářeny a rozvíjeny klíčové kompetence žáků.

Vzdělávací oblasti

Obsahově samostatné, vzájemně však provázané celky v jednotlivých uměleckých oborech základního uměleckého vzdělávání. Zahrnují *produkci, recepci a interpretaci* a vymezují pole uměleckým aktivitám v jednotlivých *uměleckých oborech základního uměleckého vzdělávání*. *Vzdělávací obsah* jednotlivých uměleckých oborů je do těchto oblastí členěn prostřednictvím *očekávaných výstupů*.

Vzdělávací obsah základního uměleckého vzdělávání

Didakticky uspořádaný souhrn lidského poznání v oblasti umění pro potřeby základního uměleckého vzdělávání. Je zpracován formou *očekávaných výstupů* do jednotlivých *vzdělávacích oblastí uměleckých oborů* (popř. dále strukturovaných *vzdělávacích zaměření*).

Vzdělávací zaměření

Vzdělávací zaměření představuje dílčí celek v hudebním oboru. Zahrnuje specificky uspořádaný *vzdělávací obsah* oblasti Hudební interpretace a tvorba, aby tento obsah reflektoval vlastní (umělecky výrazové) prostředky a potřeby daného zaměření.

Základní umělecká škola (ZUŠ)

Vzdělávací instituce zařazená v systému škol ČR poskytující žákům základy vzdělání ve zvoleném *uměleckém oboru*.

Základní umělecké vzdělávání (ZUV)

Typ vzdělávání poskytující žákovi *základy vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech*.

Základy vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech

Představují souhrn návyků, dovedností, vědomostí a schopností, které žák získá a rozvíjí v rovině *produkce, recepcce a interpretace* prostřednictvím soustavného vzdělávání na své individuální úrovni ve vybraném uměleckém oboru v základní umělecké škole.

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami

Žáci se zdravotním postižením, žáci se zdravotním znevýhodněním a žáci se sociálním znevýhodněním; vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je upraveno v § 16 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a dále ve vyhlášce č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

1 Obecná charakteristika RVP ZUV

Na základě koncepce vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice zakotvené ve školském zákoně č. 561/2004 Sb. byl ve vazbě na evropskou dimenzi vzdělávání do této soustavy zaveden nový systém kurikulárních dokumentů, které jsou tvořeny na státní úrovni. Tuto státní úroveň představují Národní program vzdělávání (tzv. Bílá kniha) a rámcové vzdělávací programy (dále RVP). Na ně pak navazuje školní úroveň, reprezentovaná školními vzdělávacími programy (dále ŠVP), podle nichž se uskutečňuje vzdělávání v jednotlivých typech škol. Tento nový systém se dotkl postupně všech typů státních škol – od mateřských až po školy střední.

RVP vznikaly a byly vydány v několika časových vlnách. S tím souvisí i jejich zapracování do školních vzdělávacích programů:

- 1. vlna (červen 2007): školy podle nich učí od 1. září 2009
- 2. vlna (květen 2008): školy podle nich učí od 1. září 2010
- 3. vlna (květen 2009): školy podle nich učí od 1. září 2011
- 4. vlna (duben 2010): školy mají začít učit podle ŠVP nejpozději od 1. září 2012.

Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání (dále RVP ZUV) vydal Výzkumný ústav pedagogický v Praze pod č. j. 12 955/2010-22 ke dni 31. 5. 2010 s platností od 1. 9. 2010. Na jeho tvorbě se jako hlavní koordinátor významnou měrou podílel Bc. Jiří Stárek, ředitel Základní umělecké školy v Praze 10 – Hostivaři. Byl otištěn ve *Věstníku MŠMT ČR* a také vydán samostatně a distribuován v několika exemplářích do všech ZUŠ pro vnitřní využití. Je to otevřený dokument, který bude reagovat na měnící se potřeby žáků a zkušenosti učitelů a je základem pro všechny pedagogické činnosti dané školy.²

Projekt *Tvorba Rámcového vzdělávacího programu pro umělecké obory základního uměleckého vzdělávání* byl ukončen v červnu 2008. V květnu 2009 na něj navázal projekt *Pilot ZUŠ*.

² Je možno si ho volně stáhnout na www.rvp.cz, v odkazu *Titulka*.

Jak je uvedeno v preambuli „umělecká tvorba je jedním z nejznámějších produktů naší země. Struktura našich uměleckých škol a její provázanost s profesionální praxí nemá dnes ani ve světovém měřítku obdobu.“³ Umělecké školství je právem považováno za „české národní stříbro“.

Vzdělávání podle RVP ZUV nejen umožňuje, ale podtrhuje autonomii jednotlivých škol, jejich profilaci a variabilitu organizace vzdělávání. Tento rys je nejpodstatnějším znakem RVP ZUV, který ho odlišuje od ostatních RVP. „Hlavními principy, na nichž je postaven, jsou:

- liberalizace vzdělávacího procesu
- přijetí profesní odpovědnosti učitelů
- zavádění nových forem a metod výuky
- udržování a rozvíjení kulturních tradic“⁴

Důraz je kladen na rozvoj tvořivosti a vlastní tvorbu žáků ve čtyřech oborech uměleckého vzdělávání (totožné s uměleckými obory na nynějších ZUŠ):

³ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 8.

⁴ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 10.

- hudební obor (HO)
- výtvarný obor (VO)
- taneční obor (TO)
- literárně dramatický obor (LDO)

Organizace studia také v podstatě odpovídá dosavadnímu rozdělení na vzdělání:

- v přípravném studiu (1 – 2 roky)
- na I. stupni základního studia (7 let)
- na II. stupni základního studia (4 roky)
- s rozšířeným počtem vyučovaných hodin (pro I. i II. stupeň)
- studium pro dospělé (SPD)

Časové rozdělení studia v ZUŠ neodpovídá rozměrově úrovněmu dělení vzdělání podle ISCED 1997, ze které vychází školský systém v ČR. Uvádí se v něm 7 úrovní vzdělávání:

- preprimární (předškolní)
- primární (1. stupeň ZŠ)
- nižší sekundární (2. stupeň ZŠ a nižší ročníky víceletých středních škol)
- vyšší sekundární (středoškolský věk)
- postsekundární (pomaturitní studium nezahrnuté do terciálního vzdělání)
- první stupeň terciální (vysoké školy – bc, navazující mg)
- druhý stupeň terciální (doktorské studijní programy)

1.1 Klíčové kompetence

Smyslem základního uměleckého vzdělávání je prostřednictvím setkání s uměním pěstovat v žákovi osobnost s žádoucími životními postoji a hodnotami. Jsou vyjádřeny ve 3 klíčových kompetencích, jejichž formulace je nejzásadnější změnou v porovnání s dosavadními platnými osnovami a rámci. K jejich utváření a rozvíjení musí směřovat veškerý vzdělávací obsah (učivo) i aktivity, které probíhají ve škole. „Jsou jimi:

- kompetence k umělecké komunikaci
- kompetence osobnostně sociální
- kompetence kulturní“⁵

Než se budeme zabývat podrobnějším obsahem jednotlivých kompetencí, nabízím srovnání s klíčovými kompetencemi základního vzdělávání, protože vidím jejich úzkou návaznost a provázanost. Našli bychom ji zřejmě v porovnání s jakýmkoli RVP, protože je zastřešuje jednotná celostátní vzdělávací reforma.

Klíčové kompetence RVP pro základní vzdělávání:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a personální
- kompetence občanské
- kompetence pracovní

Obsahem kompetencí pro základní umělecké vzdělávání jsou tyto cílové kvality žáka:

„Kompetence k umělecké komunikaci

Žák:

- disponuje vědomostmi a dovednostmi, které mu umožňují samostatně volit a užívat prostředky pro umělecké vyjádření
- proniká do struktury a obsahu uměleckého díla a je schopen rozeznat jeho kvalitu“⁶

⁵ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 14.

⁶ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 14.

Zde nacházíme paralelu s kompetencí k učení, k řešení problémů, kompetencí komunikativní a kompetencí pracovní z RVP pro základní vzdělávání. Obsah kompetence komunikativní spolu s pracovní, sociální a personální je velmi blízký **kompetenci osobnostně sociální** z RVP ZUV, která je obsahově vymezena takto:

„Žák:

- disponuje pracovními návyky, které jsou utvářeny soustavnou uměleckou činností a které formují jeho morálně volní vlastnosti a hodnotovou orientaci
- účelně se zapojuje do společných uměleckých aktivit a uvědomuje si svoji odpovědnost za společné dílo“⁷

Obsahem poslední **kompetence kulturní**, kdy „žák

- je vnímavý k uměleckým a kulturním hodnotám a chápe je jako důležitou součást lidské existence
- aktivně přispívá k vytváření i uchování uměleckých hodnot a k jejich předávání dalším generacím“⁸

se blíží především k obsahu kompetence občanské a dotýká se i komunikace, schopnosti sociálního jednání a uvědomování si mezilidských a mezigeneračních vazeb.

Rozsahem sice kapitola nevelká, ale obsahově významná, formuluje cíle základního uměleckého vzdělávání. Utváření a neustálé (celoživotní) rozvíjení klíčových kompetencí má kromě poskytnutí stupně vzdělání a přípravy žáků na vyšší odborné umělecké vzdělání především cíl kultivovat žákovu osobnost po stránce nejen umělecké, ale také sociální a emocionální. Tato, můžeme říci, komplexní kultivace osobnosti se netýká jen žáků dětského věku. Vždyť jedním z typů studia je také výuka dospělých. Umění ve všech svých oblastech má tento příznivý vliv na studenta v kterémkoli věku a zájem o studium všech věkových kategorií to jen dokládá.

⁷ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 14.

⁸ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 14.

Každý ze čtyř oborů, vyučovaných na ZUŠ, je v RVP samostatně charakterizován a definován vzdělávacím obsahem, který je vyjádřen formou očekávaných výstupů. Tyto výstupy jsou rozděleny do dvou vzdělávacích oblastí, které jsou ve specifické podobě vlastní každému druhu umění:

- produktivní složka uměleckého procesu (oblast Hudební interpretace a tvorba)
- receptivní složka uměleckého procesu (oblast Recepce a reflexe hudby)

V základním vzdělávání mají vzdělávací oblasti podobu širších okruhů předmětů, které vycházejí z jednoho charakterového základu – jazyk a jazyková komunikace, matematika a její aplikace, člověk a příroda, člověk a zdraví, umění a kultura atd.

Novinkovým pojmem v RVP je „*Multimediální tvorba* (dále MT), která je koncipována dvojím způsobem:

- jako nástroj (prostředek) umělecké tvorby
- jako výsledek (konečný výstup) uměleckého procesu“⁹

Při realizaci MT je vždy nezbytnou podmínkou používání digitálních technologií ve výuce.

1.2 Hudební obor

Nejrozsáhlejší část RVP je věnována hudebnímu oboru. Důvodem je největší šíře a rozmanitost nabízené výuky. V charakteristice oboru je podstatným kritériem využití hudby ke vzájemné komunikaci a k osobnímu uměleckému sdělení. Cestou k tomuto využití je ale především osobní prožitek z hudby. Právě ten kultivuje lidskou osobnost a přitom nemusí být nutně s uměleckou komunikací spojen.

⁹ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 15.

Individuální formou výuky je realizována především oblast *Hudební interpretace a tvorby*. Je srdcem celé hudební výuky. Její kvalita je rozhodující pro následné hudebně komunikační aktivity ve výuce kolektivní (orchestr, sbor).

Vzdělávací oblast *Recepce a reflexe hudby* probíhá převážně kolektivní formou výuky (dnešní hudební nauka). I zde je ale kladen důraz na činnostní pojetí. Co se týká přípravy pedagoga, je zřejmě nejnáročnější částí uměleckého vzdělávání v HO. Musí realizovat širokou škálu uměleckých (hudebních) činností, citlivě volit jejich zařazení do výuky a zároveň pracovat s přihlédnutím k individuálnímu přístupu k žákovi.

Vzhledem k rozmanitosti obsahu hudebního oboru je produktivní složka dále rozpracována do tzv. „vzdělávacích zaměření, které částečně opisují už existující oddělení na ZUŠ:

- Hra na klávesové nástroje
- Hra na smyčcové nástroje
- Hra na dechové nástroje
- Hra na strunné nástroje
- Hra na bicí nástroje
- Sólový zpěv
- Sborový zpěv
- Elektronické zpracování hudby a zvuková tvorba
- Hra na akordeon
- Hra na cimbál
- Hra na dudy
- Skladba¹⁰

Závazné a kontrolovatelné očekávané výstupy jsou formulovány (pro všechny 4 obory) pouze pro 7. ročník I. stupně a 4. ročník II. stupně. Pro 3. ročník I. stupně jsou pojaty jako orientační a nemají závazný charakter. Ročníkové očekávané výstupy jsou ponechány čistě na kompetenci škol a stejné je to s přípravným studiem a studiem pro dospělé.

¹⁰ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 24.

Pro demonstraci uvádím očekávané výstupy vzdělávacího zaměření *Hra na dudy* také vzhledem k tomu, že s výukou na tento nástroj se nesetkáváme příliš často:

Očekávané výstupy 7. ročníku základního studia I. stupně¹¹

Žák:

- *orientuje se v technice hry na nástroj a notopisu (měchování, hra staccato, melodické ozdoby, hra vibrato, quasi dvojhlasá hra, odtrhávání)*
- *využívá při hře všechny získané technické i výrazové dovednosti s důrazem na tvoření a kvalitu tónu*
- *orientuje se v základním způsobu hry na nástroj – ve hře variací*
- *orientuje se v jednoduchých hudebních útvarech a v jejich notovém zápisu*
- *zvládá hru druhého hlasu k vlastnímu zpěvu*
- *vytvoří jednoduchý dvojhlas k melodii písně*
- *podle individuálních schopností hraje část repertoáru z paměti*
- *uplatňuje se podle svých schopností a dovedností v komorní a souborové hře*
- *zná historii nástroje, rozumí jeho stavbě a ovládá základní údržbu nástroje*

Očekávané výstupy 4. ročníku základního studia II. stupně¹²

Žák:

- *je schopen využít melodických ozdob (příraz, nátryl, náraz, vibrato, trylek)*
- *vytvoří předehru, mezihru a dohru u lidových písní, ovládá dudáckou improvizaci a vytvoření variace*
- *hraje instrumentální skladby větší technické obtížnosti*
- *zvládá hru z paměti*
- *hraje a zpívá lidové písně dle vlastního výběru*
- *uplatňuje se podle svých schopností v komorní a souborové hře*

¹¹ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 29.

¹² *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 29.

- *orientuje se v rámci svého nástroje v oblasti lidové hudby i v jiných hudebních žánrech, podle individuálních schopností si skladby upravuje nebo komponuje skladby vlastní*
- *má hlubší povědomí o nástroji, jeho stavbě, rozdílnostech ve stavbě různých typů nástroje a své znalosti využívá podle potřeby v praxi*
- *profiluje se podle svého zájmu a preferencí*

V rámcovém učebním plánu, který následuje po výčtu očekávaných výstupů, je schematicky znázorněn rámec hodinového rozvržení výuky. Uvádím zde pro porovnání počtu tzv. disponibilních hodin základní a rozšířené studium:

Základní studium I. stupně¹³

		Týdenní minimální hodinová dotace							Minimální disponibilní dotace
		1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r.	7. r.	
Hudební interpretace a tvorba	Individuální výuka	1	1	1	1	1	1	1	9
	Kolektivní výuka	←.....→							
Recepce a reflexe hudby	Kolektivní výuka	←.....→							

Studium s rozšířeným počtem vyučovaných hodin I. stupeň¹⁴

V rozšířeném studiu I. stupně je nutné použít z disponibilních hodin nejméně 4 hodiny pro individuální výuku.

		Týdenní minimální hodinová dotace							Minimální disponibilní dotace
		1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	5. r.	6. r.	7. r.	
Hudební interpretace a tvorba	Individuální výuka	1	1	1	1	1	1	1	13
	Kolektivní výuka	←.....→							
Recepce a reflexe hudby	Kolektivní výuka	←.....→							

¹³ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání.* Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 32.

¹⁴ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání.* Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 33.

Základní studium II. stupně¹⁵

		1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	Minimální disponibilní dotace
Hudební interpretace a tvorba	Individuální a kolektivní výuka	←-----→				8
Recepce a reflexe hudby						

Studium s rozšířeným počtem vyučovaných hodin II. stupeň¹⁶

V rozšířeném studiu II. stupně je nutné použít z disponibilních hodin nejméně 8 hodin pro individuální výuku.

		1. r.	2. r.	3. r.	4. r.	Minimální disponibilní dotace
Hudební interpretace a tvorba	Individuální a kolektivní výuka	←-----→				12
Recepce a reflexe hudby						

1.3 Výtvarný obor

Opět je v základní charakteristice akceptován prvek umělecké komunikace. Aktivní, poučená, záměrná výtvarná činnost je zde prostředníkem, který umožňuje vnímat okolní svět a pomáhá vyhranit výtvarný názor.

Ve vzdělávací oblasti Výtvarná tvorba žák získává vztah k materiálům a osvojuje si základní techniky a postupy.

¹⁵ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání.* Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 34.

¹⁶ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání.* Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 34.

V oblasti Recepce a reflexe výtvarného umění žák analyzuje náměty a výtvarné problémy a seznamuje se s historií a vývojem zvoleného oboru.

V kapitole očekávaných výstupů najdeme pouze závazná minima pro 7. a 4. ročník. Orientační výstupy 3. ročníku I. stupně zde chybí. Obor je vyučován pouze kolektivní formou.

Dochází zde i ke sloučení stupňů v tabulce hodinových dotací. Stejně je to i u tanečního oboru.

Základní studium I. a II. stupně¹⁷

	Týdenní minimální hodinová dotace	
	I. stupeň (7 ročníků)	II. stupeň (4 ročníky)
Výtvarná tvorba	20	12
Recepce a reflexe výtvarného umění		

Studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin¹⁸

	Týdenní minimální hodinová dotace	
	I. stupeň (7 ročníků)	II. stupeň (4 ročníky)
Výtvarná tvorba	23	16
Recepce a reflexe výtvarného umění		

1.4 Taneční obor

Výuka tanečního oboru směřuje k systematickému rozvoji jedince po stránce tělesné i duševní. Každému žákovi poskytuje základ oborového vzdělání v takové šíři, která mu umožní uplatnit se při nejrůznějších neprofesionálních tanečních aktivitách a v povoláních, kde je kultura pohybu vhodným předpokladem. Seznamuje také se stavbou a strukturou lidského těla a zákonitostmi pohybu. Očekávané výstupy kladou důraz opět na praktické

¹⁷ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 39.

¹⁸ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 40.

využití. V recepční a reflexní oblasti je uveden rozvoj schopnosti chápat taneční umění v souvislostech (také hudebních) a hodnotit prováděný pohyb.

1.5 Literárně dramatický obor

Tento obor je nejmladším ve čtyřoborové škále ZUŠ. Mezi jeho specifika patří kombinace kolektivní a individuální výuky a především záměrné využívání technik a činností všech čtyř oborů. To ho v současném celostním pojetí vzdělávání staví na velmi vysokou příčku. Rozvíjí prostřednictvím tvořivých činností a dramatických her umělecké vlohy žáka směrem ke slovesnému a divadelnímu projevu, který ale není primárním cílem. Stává se významným nástrojem rozvoje sociability (schopnost vnímat druhé, motivace jejich jednání, schopnost pomocí vstupu do role řešit sociální situace), emocionálního rozvoje a schopnosti sebezpoznání a sebekontroly. Zahrnuje mluvní i pohybovou přípravu, vede od improvizací až k inscenačnímu procesu.

Je nejkomunikativnějším a nejkontaktnejším oborem v umělecké škole. Vzdělání v tomto oboru mohou žáci využít v oblastech lidské činnosti, kde se uplatní nezbytné specifické komunikační dovednosti a vysoká míra empatie.

Opět zde nenajdeme orientační výstupy 3. ročníku. Jako doložení náplně a forem činnosti uvádím přehled očekávaných výstupů 7. ročníku základního studia v obou vzdělávacích oblastech:

Vzdělávací obsah oblasti Interpretace a tvorba¹⁹

Očekávané výstupy 7. ročníku základního studia I. stupně

Žák:

- *využívá vhodné pohybové, hudební a taneční prvky, umí zacházet s rekvizitou či loutkou apod. při interpretaci vybrané předlohy, vlastní tvorbě či improvizaci*
- *sám či s pomocí učitele vybere vhodnou předlohu pro individuální tvorbu (např. poezie, próza, dramatický text, námět, téma), tvořivě a kultivovaně ji s osobním zaujetím interpretuje*

¹⁹ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání.* Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 48.

- *vystaví a realizuje vlastní námět s využitím různorodých vyjadřovacích prostředků (slovo, pohyb, gesta, mimika, rekvizita, loutka aj.)*
- *zpracuje písemně drobný jevištní tvar (etuda, improvizace) a s využitím dramatických či loutkářských prostředků jej realizuje individuálně nebo ve skupině*
- *komunikuje prostřednictvím dramatického jednání (verbálního i neverbálního) či loutkářskými prostředky s využitím jejich materiálních, technických a výtvarných možností*
- *porozumí dramaturgickému i režijnímu plánu dramatického tvaru, podílí se na jeho naplnění, dokáže vyjádřit své myšlenky a emoce, experimentuje v různých formách*
- *orientuje se v základních pojmech tvůrčího psaní*
- *rozpozná, kdy hraní vychází z přirozeného a v rámci daného žánru pravdivého jednání a z komunikace a spolupráce s partnerem*
- *tvoří ve spolupráci s ostatními krátké literární nebo dramatické tvary*
- *využívá divadelní výrazové prostředky a prvky divadelního jazyka při společné realizaci dramatického tvaru, přijme svou roli při jeho realizaci*

Vzdělávací obsah oblasti Recepce a reflexe dramatického umění

Očekávané výstupy 7. ročníku základního studia I. stupně²⁰

Žák:

- *prostřednictvím individuální i skupinové tvorby se seznamuje s vhodnými uměleckými díly a vybraná díla dává do souvislostí*
- *zhodnotí na základě získaných vědomostí i dovedností dramatické a literární dílo*
- *reflektuje práci druhých a zhodnotí ji; přijímá kritiku vlastní práce, naslouchá ostatním a respektuje je*

V rámcových učebních plánech se objevuje už zmíněná kombinace kolektivní a individuální práce, její přesný poměr tu však není stanoven.

²⁰ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 49.*

Základní studium I. a II. stupně²¹

		Týdenní minimální hodinová dotace	
		I. stupeň (7 ročníků)	II. stupeň (4 ročníky)
Tvorba a interpretace	Kolektivní a individuální výuka	18	12
Recepce a reflexe			

V závěru RVP ZUV najdeme informace o obecných podmínkách vzdělávání (materiálně-technických, bezpečnostních, organizačních a personálních), dále podle mého názoru velmi neúplné a nevypovídající kapitoly o vzdělávání žáků mimořádně nadaných a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Úplnou tečkou je osnova struktury budoucího školního vzdělávacího programu, který má na základě rámců uvedených v RVP vzniknout.

²¹ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání.* Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 50.

2 Obecná charakteristika Manuálu

Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním uměleckém školství (dále jen *Manuál*) vydal Výzkumný ústav pedagogický v Praze v roce 2010.²² Publikace vznikla v rámci individuálního národního projektu MŠMT ČR s názvem *Pilot ZUŠ*.²³ Hlavním manažerem projektu je opět Bc. Jiří Stárek.

Do elektronické sítě ZUŠ docházejí průběžně také zpravodaje s nejaktuálnějšími novinkami, které se týkají tvorby ŠVP. Zvláště cenné je uveřejňování prvních pozitivních a především negativních zkušeností pilotních škol. V červnu 2011 bylo součástí elektronického zpravodaje velmi přehledné schéma, znázorňující postup rámců RVP do konkrétní tvorby ŠVP:

²² Je volně ke stažení na www.rvp.cz, odkaz *Titulka*.

²³ Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

R
V
P
Z
U
V

UMĚLECKÝ OBOR NA ZUŠ

Vzdělávací obsah uměleckého oboru

členěný do dvou oblastí

Základy vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech podle § 109 ods. 1 školského zákona

Interpretace
a tvorba

Očekávané
výstupy

Recepce
a reflexe

Očekávané
výstupy

Pedagogika

Klíčové
kompetence

Vzdělávací
zaměření

V
O
T
O
L
D
O

H
O

Studijní zaměření

Vyučovací předmět

Vyučovací předmět

Vyučovací předmět

Vzdělávací
obsah předmětu
/školní výstup/

- Doporučená literatura
 - Didaktické materiály
 - Témata a činnosti
- nepovinná součást ŠVP

Učební plán

/popř. poznámky k učebnímu plánu/

Výchovné a
vzdělávací strategie

Š
V
P

U
Č
E
B
N
Í
O
V
Y

U
Č
I
V
O

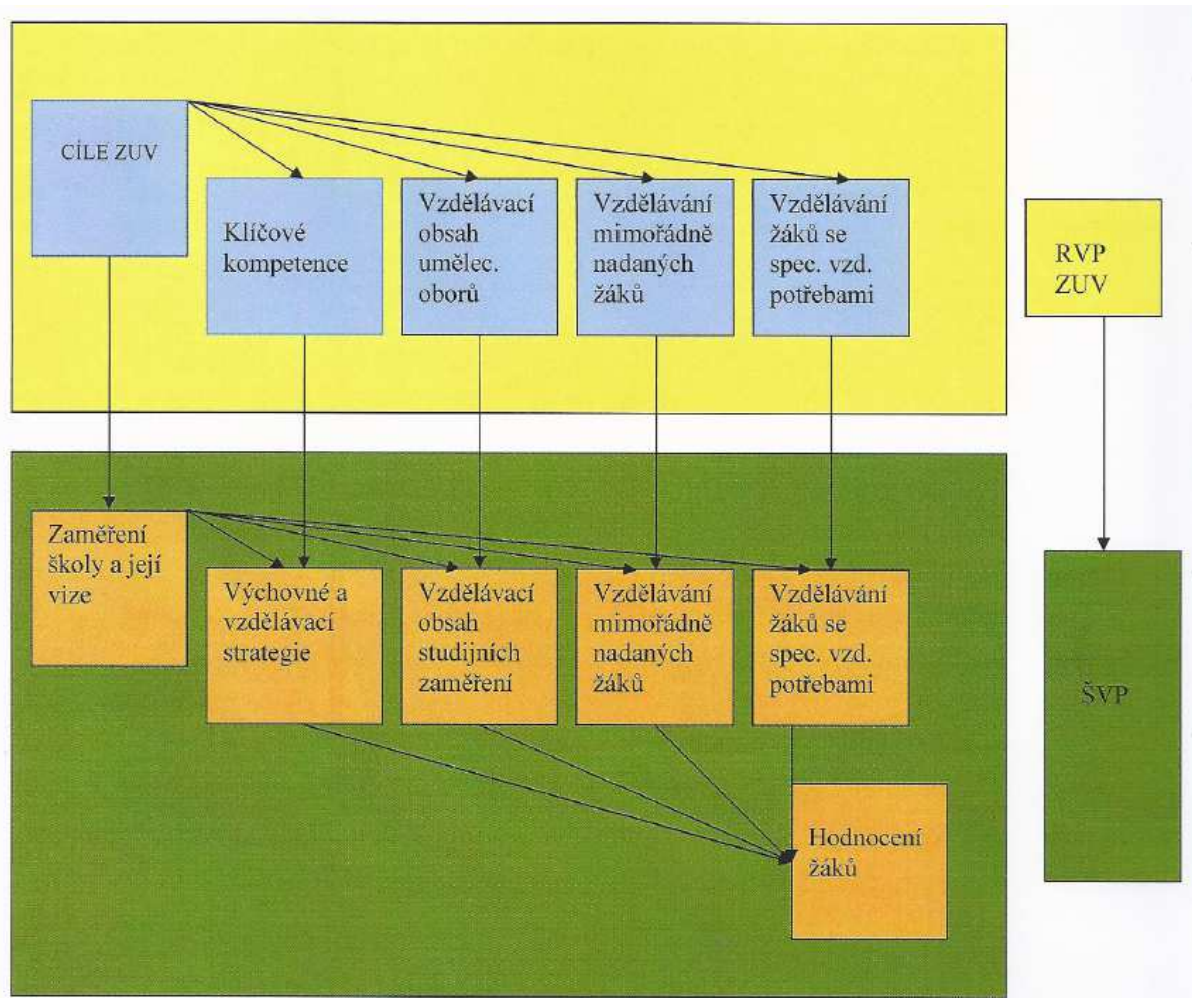
Ředitelé škol velmi oceňují uskutečňování školení zaměřených přímo na tvorbu ŠVP, která umožňují otevřenou diskusi a přímou konfrontaci nově nastolených otázek. Přednášky na toto téma jsou opakovaně součástí programů několikadenních celostátních setkání ředitelů ZUŠ.

Manuál konkrétněji obeznamuje s odbornou terminologií, uvedenou v RVP, a způsoby jejího využití při tvorbě ŠVP:

- hovoří o motivaci pedagogů ke změně a koordinaci tvorby ŠVP
- nabízí možnost využití výsledků dosavadní autoevaluace
- radí, jak eliminovat nejčastější rizika tvorby ŠVP
- uvádí odpovědi na často kladené otázky
- naznačuje formální pojetí dokumentu
- rozpracovává jednotlivé kapitoly ŠVP
- obsahuje ukázky zpracování různých kapitol ŠVP z pilotních škol
- uvádí seznam a adresy všech pilotních škol v ČR podle jednotlivých krajů²⁴
- obsahuje časový harmonogram uvádění ŠVP do praxe (po ročnících)
- uvádí přehledně věcné propojení jednotlivých kapitol RVP a ŠVP²⁵

²⁴ *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním uměleckém vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 6.

²⁵ *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním uměleckém vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 18.

„RVP ZUV:

Cíle základního uměleckého vzdělávání popisují smysl existence ZUŠ: zahrnují utváření a rozvíjení klíčových kompetencí jako kultivování osobnosti po stránce umělecké, poskytování základů vzdělávání v uměleckých oborech, přípravu žáků na další studium a motivaci žáků k učení a spolupráci. Z těchto cílů vyrůstají kapitoly RVP ZUV o klíčových kompetencích, o vzdělávacím obsahu jednotlivých uměleckých oborů, o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami i mimořádně nadaných.

ŠVP:

Zaměření školy a její vize je kapitola, ve které škola deklaruje své vlastní dlouhodobé cíle a záměry.

Výchovné a vzdělávací strategie jsou výpovědí školy o tom, jak budou učitelé postupovat při utváření a rozvíjení klíčových kompetencí.

Vzdělávací obsah uměleckých oborů se na poli ŠVP konkretizuje v osnovách vyučovacích předmětů jednotlivých studijních zaměření.

Na základě obecných principů uvedených v RVP školy specifikují svůj přístup k **mimořádně nadaným** žákům a k žákům se **speciálními vzdělávacími potřebami**.

Hodnocení žáků je kapitola, ve které škola deklaruje, jakým způsobem bude svým žákům poskytovat zpětnou vazbu při dosahování školních výstupů.²⁶

Po prostudování Manuálu by měli mít pedagogové mnohem přesnější a reálnější představu o konkrétní tvorbě jejich ŠVP. Ovšem i tento pomocný dokument velmi rychle stárne. Na jaře 2011 proběhlo tzv. poznámkování ŠVP na pilotních školách a ukázalo se, že některé typy formulací či pojetí celých kapitol buď nenaplňuje všechna státní minima daná RVP, nebo nejsou formulována jednoznačně. Některé formálně méně důležité kapitoly (např. o historii školy) jsou leckde zbytečně rozsáhlé a tím celý dokument získá příliš velké rozměry a ztrácí přehlednost. Po vyhodnocení výsledků poznámkování proběhlo další kolo školení ředitelů škol a školních koordinátorů, které přineslo čerstvé novinky.

Nejnovější pomůckou, která se jeví jako zvlášť cenná, je elektronická flexibilní šablona pro tvorbu ŠVP, kterou jsme využili i v naší škole. Vznikla v rámci projektu „Podpora ZUŠ“. Kromě grafického zpracování jsou v ní velmi důležité vysvětlující poznámky u každé podkapitoly a informace o jejím reálném rozsahu. Škola zde není limitována ve způsobu členění textu – bodové vyjádření či souvislý text.

Pro příklad uvádím dvě různé ukázky včetně původního barevného a grafického řešení, které zvyšuje přehlednost.

Ukázka č. 1:

ZAMĚŘENÍ ŠKOLY A JEJÍ VIZE

Součástí této kapitoly jsou zaměření (profilace) i vize (dlouhodobé cíle) školy. Je možné definovat dvě samostatné podkapitoly (viz níže), anebo tento text do podkapitol nedělit (v takovém případě se však musí v textu objevit jak informace o zaměření, tak informace o vizi školy).

Zaměření školy

Zde uveďte zaměření vaší školy. Zaměření školy se týká především její současné profilace. V této kapitole tedy jde již o vzdělávání jako takové (na rozdíl od předchozích

²⁶ *Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním uměleckém vzdělávání.* Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 18.

kapitol informativního charakteru). Školy zde uvádějí svá specifika (žánrové preference, regionální souvislosti, důraz na určitou složku ve vzdělávání). Informace uvedené v této kapitole by se měly odrazit v dalších kapitolách – tj. pokud se škola specializuje např. na lidovou hudbu, jazz či komorní hru, mělo by se to adekvátně projevit ve vzdělávací nabídce školy. Existuje mnoho škol, které nemají žádné specifické zaměření, tj. snaží se poskytovat co nejširší a vyváženou vzdělávací nabídku. Pak je taková informace nutnou součástí této kapitoly.

Vize školy

Zde uveďte vaše dlouhodobé představy o vaší škole (pohled do budoucna, výhledové cíle). Vize je možné vztáhnout ke škole jako takové (jak si naši školu představujeme v budoucnosti - kam směřujeme). Některé školy pojaly vizi jako přehled strategických cílů a priorit, ke kterým se chtějí dostat. Vize školy by měla být jasná, snadno zapamatovatelná (vyřčená „na počkání“) a sdílená celým pedagogickým sborem. Při definování vize školy je možné využít několika taktik: společné diskuse, práce v menších skupinách, anebo jednoduchých individuálních dotazníků s následným zpracováním a projednáním v pedagogickém sboru.

Ukázka č. 2:

Přípravné studium

Tuto kapitolu uveďte, pokud máte společnou koncepci přípravného studia pro všechna studijní zaměření v Hudebním oboru. Lze nadefinovat i několik variant přípravného studia. Pokud realizujete přípravné studium před II. stupněm, uveďte jeho principy.

Zde můžete uvést charakteristiku přípravného studia. Doporučuje se zejména v případě, kdy se jedná o netradiční přístup, případně kdy je potřeba vysvětlit jednotlivé varianty atd.

Učební plán – varianta 1: dvouleté přípravné studium

	1. ročník	2. ročník
Název vyuč. předmětu	x	x
Název vyuč. předmětu	x	x

Do učebních plánů neuvádíme hodnotu 0, nýbrž necháme prázdné pole. Pro upřesnění a případné další vysvětlení učebního plánu používáme poznámky k učebnímu plánu (umístěny zpravidla pod učebním plánem). Lze definovat i společné poznámky platné pro všechny učební plány. Není problém některé ročníky dělit na pololetí.

Učební plán – varianta 2: jednoleté přípravné studium

	1. pololetí	2. pololetí
Název vyuč. předmětu	x	x
Název vyuč. předmětu	x	x

3 Charakteristika platných pedagogických dokumentů

Mezi pedagogickou dokumentací v základní umělecké škole obecně patří:

- výkaz třídních knih
- výroční zpráva o činnosti školy v daném školním roce
- školní řád
- celoroční plán činnosti
- výkazy žáků
- evaluace (vlastní hodnocení školy)²⁷

Výuka v ZUŠ probíhá podle platného dokumentu Učební plány pro základní umělecké školy, který vydalo a schválilo MŠMT ČR. Vzhledem k průběžným aktualizacím jsou plány hudebního a literárně dramatického oboru schváleny s účinností od 1. září 1995, pro výtvarný obor s platností od 1. září 2002 a pro taneční obor s platností od 1. září 2003. Na základě tohoto dokumentu pak vydalo Státní pedagogické nakladatelství v Praze učební osnovy pro jednotlivé obory, dělené na studium základní a rozšířené. Hudební obor je dále členěn podle předmětů, např. hra na klavír, přípravné studium.

3.1 Charakteristika hudebního oboru

Podle učebních osnov z roku 1987²⁸ „Posláním hudebního oboru LŠU (Lidová škola umění; předchůdce ZUŠ) je poskytnout žákům základy odborného vzdělání a vychovat z nich zaujaté hudebníky, kteří se ve svém životě uplatní v tom či onom žánru jako amatéři nebo budoucí profesionálové. To znamená vychovat mladého člověka schopného vlastního pěveckého nebo instrumentálního projevu, s rozvinutou schopností proniknout do výrazu

²⁷ Novelou školského zákona ze dne 12. ledna 2012 se ruší povinnost škol zpracovávat zprávu o vlastním hodnocení, která tedy již není podkladem pro hodnocení školy Českou školní inspekcí. Také se chystá novelizace Vyhlášky č. 71/2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání, která přinese možná i v tomto směru nějaké další změny.

²⁸ Platné osnovy hudebního oboru pro různé nástroje byly vydány mezi roky 1980 – 1987.

a struktury hudebního díla, s určitým měřítkem hodnot, s nímž k hudbě přistupuje, s vědomím, že i v umění jsou tyto hodnoty výsledkem cílevědomé a ukázněné práce.“²⁹

Tyto definiční znaky jsou podle mého názoru stále naprosto platné. Stejně jako v nedávno reformovaném školství se zde mluví ne o základním uměleckém vzdělání, ale o základech uměleckého vzdělání. Nacházíme zde i náplň a cíle klíčových kompetencí. RVP tyto cíle pouze přesněji člení a odborně formuluje cesty k nim.

„Tato výchova se uskutečňuje v řadě odborných předmětů, ve kterých se intenzivním, aktivním provozováním hudby prohlubují a rozšiřují hudební znalosti a dovednosti. (...) V hlavním předmětu se učí žáci zvládnout technické a výrazové prostředky zvoleného nástroje tak, aby se jim stal prostředníkem k vyjádření hudebních myšlenek, k reprodukci přiměřených skladeb sólových, ansámblových a komorních, popřípadě vlastní improvizaci. Seznamují se postupně s hodnotnou literaturou svého oboru. (...) Důležitou složkou výchovy každého hudebníka je průprava k souhře, ať již jde o čtyřruční hru, hru v souborech, orchestru, sborový nebo komorní zpěv. Tyto disciplíny navazují organicky na hlavní předmět, vycházejí z praktického uplatnění hudebních dovedností“³⁰

Co jiného je výchova k zaujatému muzikantství nebo průprava k souhře než cesta ke kompetenci k umělecké komunikaci a vlastně i ke kompetenci kulturní? Zmíněná řada odborných předmětů odpovídá zhruba pojetí vzájemně provázaných oblastí hudební interpretace a tvorba a dále recepce a reflexe hudby. A především – už v současných osnovách se hovoří o prostřednictví k vlastnímu vyjádření. Výuka na konkrétní nástroj tedy už tenkrát nebyla primárně cílem umělecké výuky. V charakteristice hudebního oboru (RVP) se hned v úvodu kapitoly píše, že tento „obor umožňuje žákovi prostřednictvím soustavného vzdělávání, aktivní a poučené interpretace, vlastní tvorby, poznávání hudební kultury a osvojením si základních teoretických znalostí využívat hudbu jako prostředek vzájemné komunikace i osobního uměleckého sdělení.“

Obsah těchto slov plně koresponduje s obsahem slov z úvodu učebních osnov.

Pro seznámení s metodami a formami práce a především pro prezentaci cílů výuky budu citovat platné osnovy z předmětu hra na klavír. Jejich využití je ale obecné a dokládá celostní pohled na žáka.

²⁹ *Učební osnovy hry na klavír pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Hudební obor.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. s. 1.

³⁰ *Učební osnovy hry na klavír pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Hudební obor.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. s. 1.

Mezi cíle studia patří:

- vytvořit u žáka trvalý vztah k hudbě a zvolenému nástroji
- naučit žáka takovým návykům, které mu umožní samostatné a správné studium nových skladeb
- vybavit žáka souhrnem dovedností, které podporují vlastní tvořivost³¹

Tyto cíle se uskutečňují v průběhu celého studia:

- rozvojem všeobecného hudebního vzdělání
- rozvojem estetického cítění na základě uvědomělého vnímání hudby
- vytvářením charakterových vlastností ve spolupráci se všeobecně vzdělávací školou³²

Uvedené cíle, které jsou vlastně dosavadními kompetencemi žáka – absolventa, jednoduše a jednoznačně pojmenovávají to, co nacházíme v obsahu klíčových kompetencí reformních. Zajímavá je zmínka o spolupráci se všeobecně vzdělávací školou. Fungující naplnění takové spolupráce by skutečně velmi posílilo efektivitu základního uměleckého vzdělávání.³³

Pro každý z definovaných ročníků jsou zde uvedeny výchovně vzdělávací cíle a následně prostředky pro jejich dosažení. Časový plán výuky zde uváděn není, je umístěn v učebních plánech.

Uveden je zde i závazný hudební materiál, kritéria přijímací zkoušky z přípravného do 1. ročníku a požadavky pro postupovou zkoušku do vyššího ročníku. Z těchto nároků vycházel i tvůrce požadavků při účasti na soutěžích ZUŠ.

Postupová zkouška z 1. do 2. ročníku ve hře na klavír např. obsahuje:

³¹ *Učební osnovy hry na klavír pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Hudební obor.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. s. 4.

³² *Učební osnovy hry na klavír pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Hudební obor.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. s. 5.

³³ Viz Liberec, Jabloňová.

- 3 skladbičky z paměti s uplatněním různých technických a výrazových prvků s důrazem na kvalitu tónu a zvukovou a plastickou hru, odpovídající obtížnosti látky probrané v posledním čtvrtletí³⁴

Postupová zkouška ze 6. do 7. ročníku má obsahovat:

- 1 stupnice dur a moll v kombinovaném pohybu a akord
- 1 skladba z období baroka nebo klasicismu
- 2 skladby odlišného charakteru, z toho 1 skladba autora 20. století
- žák prokáže pohotovost hry z listu nebo předvede ukázkou čtyřruční hry, popř. improvizovaného doprovodu k písni³⁵

Při hodnocení výkonu žáka je třeba vycházet z toho, jak žák jednotlivé složky probrané učební látky pochopil a jak je realizuje, přičemž nároky na přesnost a přesvědčivost výkonu žáka po zvukové, technické a výrazové stránce se v jednotlivých ročnících úměrně zvyšují.

Výuka na druhém stupni ve zvoleném nástroji plynule navazuje na stupeň první. Uzavírá zpravidla hudební vzdělávání žáka, proto je třeba dosud získané dovednosti maximálně upevnit. Ještě více je třeba žáky naučit samostatnému účelnému studiu, vést je k pohotovosti a podporovat jejich osobitý přístup k interpretovaným skladbám, které by měly pokrývat všechna stylová období. Látka je rozdělena na skladby, které budou nastudovány co nejdokonaleji a na ty, které budou nastudovány zběžněji za účelem poznání literatury. Stupně propracování by měl být žák schopen uvědoměle odlišit. V osnovách pro II. stupeň je uvedeno veliké množství literatury, které nabízí široký výběr skladeb. Kritéria postupu do vyššího ročníku demonstrují na požadavcích ke zkoušce ze 3. do 4. ročníku:

- 2 stupnice dur a moll s akordy kombinovaně přes 4 oktávy
- 2 etudy různého technického zaměření
- 1 skladba J. S. Bacha (jiného autora baroka)
- 1 věta z klasické sonáty
- 1 skladba romantická nebo soudobá
- na snadnější skladbě prokáže žák zběhlost ve čtení z listu

³⁴ *Učební osnovy hry na klavír pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Hudební obor.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. s. 11.

³⁵ *Učební osnovy hry na klavír pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Hudební obor.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. s. 39.

- budoucí studenti učitelství prokáží schopnost improvizace³⁶
(v rozsahu požadavků přijímacího řízení)

Umění klavírní improvizace je v učebních osnovách pro II. stupeň samostatně koncipovanou dovedností. Žák při ní využívá všech znalostí a dovedností, které dosud získal ve všech předmětech, zejména v hudební nauce (intonace, sluchová analýza, základy harmonie a hudebních forem). Této syntézy však bývá dosaženo jen velmi zřídka a to pouze u těch nejnadanějších jedinců. Kromě hudebních předpokladů ještě nutně vyžaduje i poměrně vysokou míru intelektu a kognitivních schopností.

3.2 Charakteristika výtvarného oboru

Státní pedagogické nakladatelství Praha (dále SPN) vydávalo nynější učební osnovy výtvarného oboru v letech 1982 – 1986.

Ve všech charakteristikách studijních oborů ZUŠ se opakovaně setkáváme s důrazem na výchovný aspekt umělecké tvorby. Nejinak je tomu i ve výtvarném oboru, který má proti zbylým třem svá cenná specifika.

Podchycuje a rozvíjí výtvarné nadání dětí a vychovává žáky k lásce a aktivnímu vztahu k výtvarnému umění (nejen soudobému), pěstuje smysl pro krásu života a přírody a také pro estetizaci pracovního a životního prostředí. Výtvarné myšlení ovlivňuje veškerou práci v oboru a při správném fungování v podstatě celý prostor školy. Opět je zde zmiňována spolupráce se základní a mateřskou školou. Vzhledem k tomu, že základní umělecká škola je většinou samostatnou školou v samostatné budově s odlišným pedagogickým sborem, nevidím tuto spolupráci plošně jako reálně uskutečnitelnou.

„V průběhu přípravného stupně si žáci osvojují učivo na námětech, které bezprostředně hluboce prožili a ke kterým mají svůj osobní citový vztah. Pracují s materiály, kterými mohou nejlépe bez technických těžkostí vyjádřit svůj subjektivní záměr.“³⁷ Praktické výtvarné

³⁶ *Učební osnovy hry na klavír, varhany a harfu pro II. stupeň studia na lidových školách umění. Hudební obor.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1986. s. 18 – 19.

³⁷ *Učební osnovy pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Výtvarný obor.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984. s. 2.

činnosti tvoří základní východisko celého výchovně vzdělávacího procesu oboru a je zde zřejmá snaha vyjít z individuální přirozenosti dítěte tak, aby se mohlo umělecky vyjádřit co nejlépe. Žáci se učí základům výtvarných zručností formou hry. Veškerá výuka je kolektivní.

Učivo na I. stupni navazuje na získané zkušenosti z přípravného studia a cílevědomě rozvíjí výtvarnou tvořivost v disciplínách, které stanoví osnovy:

Kresba a malba

„Kresba rozvíjí lineární projev žáka a využívá ho ke ztvárnění jevů okolního světa. (...) Žák zobrazuje svůj vztah ke skutečnosti zachycením podstatných tvarových znaků postupem od celku k částem. (...) Ve vyšších ročnících přistupuje kresba návrhová. (...) Kresba jako základ veškerého výtvarného projevu je hlavním předmětem.

Malba vychází z emocionálního vnímání a vyjadřování skutečnosti prostřednictvím barvy a tvaru.“³⁸ Od experimentování žák přechází k individuálně cítěnému barevnému podání skutečnosti a uvědomění výrazových vlastností barev a tvarů. „Pomocí barvy rozvíjíme tematiku uvedenou v kresbě při respektování souladu námětu a techniky. (...) Sledujeme intenzitu tónu, vzájemné barevné vztahy a vztah předmětů a prostředí.“³⁹

Grafika

„Žáci poznávají specifické možnosti grafického vyjádření skutečnosti. (...) Učí se chápat a záměrně využívat rozdílné výrazové možnosti různých grafických technik, které podporují vyjádření hlavní myšlenky a omezují popisnost děje. (...) Postupně zařazujeme barevný tisk a kombinované techniky. (...) Promyšlená příprava grafických listů navazuje na kresbu studijní nebo návrhovou.“⁴⁰ Od vyššího ročníku přistupuje i výtvarné zpracování úloh užití grafiky.

³⁸ *Učební osnovy pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Výtvarný obor.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984. s. 5.

³⁹ *Učební osnovy pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Výtvarný obor.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984. s. 5 – 6.

⁴⁰ *Učební osnovy pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Výtvarný obor.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984. s. 6.

Modelování

„Je založeno na prostorovém vyjádření skutečnosti. Základem je práce s modelovací hlinou rozlišující důsledně keramické a sochařské pojetí. Práce z představy (...) je doplňována studijním modelováním.“⁴¹ Sledujeme výstavbu tvaru, zpracování povrchu, vyjádření pohybu, využívání vícehledovosti, uplatnění znalostí z anatomie a reliéfní redukci výšek.

Prostorové etudy sledují plastické účinky tvarů, citlivé uplatnění struktur, zásady prostorové kompozice a vazby odlišných prvků nebo materiálů.

Dále je zde uveden charakter předmětu dekorativní činnosti a fotografie. Dnes je častým samostatným předmětem také práce s keramickou hlinou.

Všechny činnosti žáků jsou vhodně spojovány s vnímáním uměleckého díla. V souvislosti s tím se seznamují s tvořivými a technickými postupy výtvarných umělců.

Podle individuálních zájmů žáků a materiálních podmínek je možné vytvářet pracovní skupiny s rozšířeným počtem hodin v jednom z předmětů nebo v některé oblasti práce s materiálem. Škola má tedy už dnes možnost autonomního jednání, limitovaného stejnými parametry (především finance), jaké stanovují rámce v RVP.

Učivo II. stupně prohlubuje už získané dovednosti a znalosti. Ještě více rozvíjí výtvarně logické myšlení, kulturu projevu a výrazu a poznání vnitřních souvislostí všech forem výtvarného projevu. Žáci pracují s tradičními i soudobými technikami a materiály a rozvíjí své znalosti studiem výtvarných děl užitého i volného umění. Pedagog vychází vstříc vyhraněným zájmům žáků a připravuje pro ně speciálně zaměřenou výuku.

I. a II. stupeň končí žáci závěrečnou výtvarnou prací, jejíž námět a výtvarnou techniku volí po dohodě s učitelem. V průběhu školního roku se klasifikuje každá dokončená výtvarná práce.

3.3 Charakteristika tanečního oboru

„Tanec jako rytmicko melodické ztělesnění vnitřních pocitů je projevem rozmanitým, mnohotvárným, bohatým a proměnlivým ve formě i obsahu. Současně má však přísný řád, jehož zvládnutí je podmínkou kultivovaného a múzického tanečního projevu. V souladu s těmito požadavky rozvíjí taneční obor správné držení těla a pohybovou techniku žáka

⁴¹ *Učební osnovy pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Výtvarný obor.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984. s. 7 – 8.

a současně pěstuje jeho vnitřní citlivost, vnímavost, představivost, hudební a prostorové cítění a tvořivost. Umožní absolventům uplatnit se v souborech zájmové umělecké činnosti nejrůznějšího zaměření.“⁴²

Výuka, která je výhradně kolektivní, se člení na přípravné studium (mohou ho navštěvovat i předškoláci) a klasicky I. a II. stupeň.

Vyučovacími předměty společnými pro všechny žáky na I. stupni jsou:

- taneční příprava
- základy lidového tance
- základy novodobého a moderního tance
- základy klasického tance
- taneční praxe

V nižších ročnících má většina pohybových činností formu hry, přičemž je třeba dbát na přiměřenou délku a střídání činností rušných a kladnějších. Vyučovací hodina je vlastně jednolitým sledem kontrastních pohybových a hudebních činností. Důležité je, aby pedagog od počátku omezil vedení vyučování hlasem na nezbytně nutné pokyny a ponechal dostatek prostoru pro vnímání hudby. Struktura předmětu taneční praxe se podřizuje studovaným skladbám z oblastí ostatních předmětů.

Na II. stupni se vyučují tyto předměty, z nichž některý podle zájmu žáků může být předmětem hlavním:

- moderní tanec
- lidový tanec
- historické tance
- taneční pantomima

Společné pro všechny žáky II. stupně jsou předměty:

- klasický tanec
- základy dějin tance

⁴² *Učební osnovy pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Taneční obor.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. s. 1.

- taneční praxe (navazuje obsahově na zvolený hlavní předmět)

Příklady skladeb pro jednotlivé ročníky jsou součástí učebních osnov (vydané mezi lety 1982 – 1987). Klasifikace žáků probíhá průběžně podle výsledků práce v hodinách.

I. a II. stupeň zakončí žáci interpretací sborové nebo komorní absolventské taneční skladby na závěrečném veřejném vystoupení.

3.4 Charakteristika literárně dramatického oboru

Učební osnovy přípravného studia a I. stupně základního studia literárně dramatického oboru (dále LDO) vyšly v roce 1981, pro rozšířené vyučování v roce 1982. Osnovy II. stupně vydalo SPN v Praze v roce 1990.

Hned v úvodu stávajících učebních osnov je uveden jeho nejzásadnější charakteristický rys – je oborem syntetizujícím. Komplexní charakter výuky, který zahrnuje i zvládnutí základních loutkářských dovedností, přednes a některé jednoduché hudební aktivity, pomáhá žákům připravujícím se ke studiu učitelství mateřských a základních škol.

„Konečným výchovně vzdělávacím cílem oboru je harmonický rozvoj osobnosti člověka:

- jeho tvořivého a odpovědného přístupu k životu a k práci
- jeho schopnosti osobitého a kultivovaného uměleckého projevu v oblasti divadelní, přednesové či slovesné
- jeho poučenosti o specifice oboru (vývoji, druzích, funkcích) a zájmu uplatnit
- nabyté dovednosti a znalosti v kulturním životě společnosti“⁴³

Opět tato kritéria v podstatě kopírují náplň klíčových kompetencí. Pouze zde není vzdělávací obsah rozdělen do nově definovaných oblastí interpretace a tvorba a oblasti recepce a reflexe.

⁴³ *Učební osnovy literárně dramatického oboru pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Literárně dramatický obor.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1981. s. 2.

Přípravné studium se zaměřuje především na rozvoj pohybových dispozic, rytmického cítění mluvy a aktivní účasti ve společné hře.

I. stupeň studia je věnován dramatické průpravě a od 3. ročníku se výuka liší podle odborného zaměření a oddělení dramatickém a slovesném a oddělení loutkářském. Podle toho je hlavním obsahem studia dramatická hra nebo hra s loutkou. Učí žáky jednat a mluvit bez přípravy, pomáhá vytvářet živý vztah k předloze, zpřítomňuje námět pro literární zpracování, pěstuje cit pro rytmus a tvar. Dramatická hra prohlubuje citovou výchovu žáků, kultivuje osobní projev a vztahy ve skupině. Vybraní žáci jsou zařazeni do práce v dramatickém souboru.

„II. stupeň připravuje žáky na samostatnou uměleckou činnost (amatérskou nebo profesionální) prohloubeným studiem zvoleného odborného zaměření. (...) Na tomto stupni plní dramatická hra převážně pouze funkci metody práce.“⁴⁴ Praktickou průpravu k samostatné umělecké činnosti umožňuje žákům II. stupně práce v souboru.

Výuka v literárně dramatickém oboru je převážně skupinová, některé předměty však vyžadují individuální vyučování – přednes, technika vedení loutek, studium rolí apod.

„Učební osnovy jsou základní směrnicí pro učitele LDO, podle které si volí postup a metodu práce při vyučování i vybírá materiály“⁴⁵ (doporučené materiály slouží základní orientaci).

Tato poznámka ukazuje na velikou otevřenost a volnost učitele při výběru zpracovávaných předloh. Dokládá velmi liberální přístup k výuce tohoto předmětu na nynějších ZUŠ. Přitom liberalizace vzdělávacího procesu a podpora vzdělávací autonomie ve školách je prvním uvedeným principem v reformním pojetí školství⁴⁶ a je považována za novinkový trend ve vzdělávání vůbec.

Jako příklad hodnocení práce absolventa I. stupně uvádím výběr ze studijních úkolů, které musí spolu s účastí a podílem na přípravě realizace absolventského vystoupení splnit:

- zvládnout technicky i výrazově na úrovni kultivované přirozenosti svůj úkol

⁴⁴ Učební osnovy literárně dramatického oboru pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Literárně dramatický obor. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1981. s. 4.

⁴⁵ Učební osnovy literárně dramatického oboru pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Literárně dramatický obor. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1981. s. 4 – 5.

⁴⁶ *Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. s. 10.

v absolventském pořadu

- vědomě uplatňovat v pohybových dramatických improvizacích na daný hudební námět prostorové, rytmické a dynamické cítění
- vlastní námět zpracovat písemně samostatně zvolenou formou
- doplnit svými poznatky zvolené téma z kulturních dějin
- umět vést jednoduchou mluvní a pohybovou rozcvičku
- zvládnout prvky pohybové techniky (přízemní mrštnost, spojování cviků)
- zvládnout soudobý, dobový či lidový tanec se zpěvem a použitím jednoduchých hudebních nástrojů
- zvládnout samostatný výběr textu, jeho osobně zaujatou, tvořivou a kultivovanou interpretaci

V případě, že se žák věnoval práci s loutkou:

- zvládnout vedení klasické spodové loutky – maňáska a vytváření základních reakcí na vnější podněty
- zvládnout výraz loutky, charakterizující postavu jí interpretovanou, až po cítění a myšlení

4 Základní umělecká škola Stochov

4.1 Základní informace

Rozhodnutím MŠMT ČR je ZUŠ Stochov s účinností od 1. 1. 2003 zařazena do právního subjektu, jehož oficiální název pro všechny části je: Základní škola, Základní umělecká škola a Mateřská škola, Stochov.

Dříve to bývala pouze samostatná Základní umělecká škola. Jedná se tedy o školu sloučenou ve větším subjektu škol. Mateřské školy jsou zařazeny celkem 2. Takových škol je v celé České republice méně než 30! Založena byla jako pobočka Lidové školy umění v Kladně v roce 1962; od roku 1964 už fungovala samostatně jako Lidová škola umění Stochov. Původně sídlila v samostatné budově ve Stochově-Honicích. Dnes sídlí ve školním pavilonu v areálu ZŠ Stochov spolu se speciálními třídami. Tato prostorová symbióza přináší pozitivní i některé negativní aspekty. Základním pozitivem ale je, že se nachází v oploceném pozemku ZŠ, takže především mladší žáci přecházejí mezi budovami bez bezpečnostního rizika.

Údaje o škole:

Kapacita školy: 335 žáků (od školního roku 2010/2011; do té doby 245 žáků)

Studijní obory: hudební, výtvarný, literárně dramatický (od roku 2009/2010)
taneční (od 2010/2011)

Pracoviště: Stochov, J. Šípka 436, zřízeny 4 obory

Další místa poskytovaného vzdělání (tzv. pobočky nebo odloučená pracoviště):

Tuchlovice, Školní 277 (objekt ZŠ), hudební obor

Kamenné Žehrovice, Karlovarská 150 (objekt ZŠ), hudební obor

Lány, Školní 373, Školní 418, Školní 93, hudební obor

Stochov, malý sál Domu kultury, literárně dramatický a taneční obor

Naši pedagogové (z důvodů prostorových i pedagogických) dojíždějí za výukou i do zmíněných poboček (mimo Stochov pouze hudební obor), které se nacházejí převážně

v místních ZŠ či MŠ. Přináší to výhody (výuka v místě pro žáky), ale i nevýhody, především organizačního a komunikačního rázu.

Ředitel subjektu Mgr. Milan Hampel ustanovuje vždy začátkem školního roku Pedagogickou radu pro ZUŠ Stochov. Vzhledem k velikosti školy jsou jejími členy všichni pedagogové. Tato pedagogická rada je poradním orgánem ředitele subjektu a zároveň plní funkci umělecké rady. Vedením je pověřena vedoucí zařízení ZUŠ.

Personální obsazení:

Jméno	funkce	vzdělání	předměty
Bc. Barochová Kamila	vedoucí zař.	abs.konz.	klavír, PHV
Bartošová Kristýna, dipl. um.	učitelka	abs.konz.	horna, z.fl., housle
Mgr. Baslová Miroslava	učitelka	VŠ	klavír, z.f., HN
Mgr. Ctiborová Radmila	učitelka	VŠ	HN, PHV
MgA. Dočkal Lubomír	učitel	VŠ	kytara
Mgr. Gregorová Dagmar	učitelka	VŠ	VO
Mgr.et MgA. Chrobáková Naděžda	učitelka	VŠ	zpěv
Jaborová Renata	učitelka	abs. konz.	housle, klavír, EKN
Jiříčková Eva DiS.	učitelka	abs. konz.	klavír, hoboj, z.fl., HN
Koliha Jan	učitel	abs. konz.	klarinet, saxofon
Mgr. Litvinová Natalia	učitelka	VŠ	TO
Mgr. Mlynaříková Tereza	učitelka	VŠ	HN, sbor, klavír
Novák Ivo	učitel	abs.konz.	klavír, EKN
Mgr. Pokorná Miloslava	učitelka	VŠ	klavír, HN
Rovňan Michal DiS.	učitel	abs. konz.	akord., klavír, z.fl., trubka
Mgr. Skrovná Lenka	učitelka	VŠ	LDO
Špirochová Kateřina	učitelka	gymn.	flétna, klavír, HN

14 pedagogů je plně kvalifikovaných, dva učitelé studují vysokou školu, jeden učitel je nevidomý, jedna učitelka nastoupila v květnu 2011 na mateřskou dovolenou. Čtyři z těchto pedagogů začali v naší škole pracovat nově v tomto školním roce a velmi se tím obohatila

nabídka vyučovaných hudebních předmětů. Zkratka EKN znamená elektronické klávesové nástroje.

Uvádím zde také výši školného pro jednotlivé obory v naší škole. Zajímavé je srovnání s okolními ZUŠ. Důvodem rozdílnosti školného je různý typ hospodaření ZUŠ a souvisí s postojem a možnostmi zřizovatele dané školy. Takto vybrané prostředky jsou použity jako příspěvek na provozní náklady školy. Nesouvisí nijak se mzdovým rozpočtem.

HUDEBNÍ OBOR

	Pololetí	Celý rok
1. a 2. přípravný ročník	750,- Kč	1.500,- Kč
Individuální výuka 1 vyuč. hod	1.100,- Kč	2.200,- Kč
Individuální výuka 1,5 vyuč. hod	1.800,- Kč	3.600,- Kč

Žáci, kteří navštěvují a hradí individuální výuku hudebního oboru, mohou do pěveckého sboru a do školního orchestru chodit zdarma.

VÝTVARNÝ, LITERÁRNĚ DRAMATICKÝ A TANEČNÍ OBOR

	Pololetí	Celý rok
Přípravný ročník	750,- Kč	1.500,- Kč
Ročníková výuka	900,- Kč	1.800,- Kč

V roce 2012/2013 se bude příspěvek na školné zvyšovat.⁴⁷

Od školního roku 2011/2012 jsme nově zřídili výuku dospělých v oboru hudebním a výtvarném. Naše škola s touto výukou zatím neměla žádné zkušenosti, ale její zavedení otevírá nabídku základního uměleckého vzdělání maximální možnou měrou, jaké jsme v mezích zákona schopni. Vzhledem k tomu, že na dospělé žáky nezískáváme žádné státní rozpočtové dotace, školné pro hudební obor na pololetí činí 5.000,- Kč a pro hromadnou výuku výtvarnou 2.500,- Kč. Výuka dospělých není zřízena na všech ZUŠ, její existence závisí na situaci školy a rozhodnutí ředitele. Pokud zřízena je, studující platí obecně mezi 5.000 – 7.000,- Kč za pololetí. Na začátku školního roku k nám nastoupili 4 dospělí žáci, v druhém pololetí pokračují 2 z nich.

⁴⁷ Podrobnosti jsou umístěny na webových stránkách školy.

4.2 Výňatky z výročních zpráv školy⁴⁸

Nynější organizace studia

Studium je organizováno podle platných učebních plánů schválených MŠMT ČR a zpravidla začíná v přípravných odděleních školy, do kterých jsou přijímáni žáci prvních tříd základních škol a žáci mateřských škol. **Vybírat mohou tyto nástroje:** klavír, elektronické klávesové nástroje, akordeon, housle, zobcová flétna, příčná flétna, klarinet, saxofon, hoboj, trubka, kytara a pěvecká hlasová výchova. Ve škole funguje dětský pěvecký sbor „Rosička“ (Stochov) a nově zřízený školní orchestr.

Výtvarný obor rozvíjí u dětí schopnost pozorovat, poznávat, srovnávat a vyjádřit se pomocí výtvarných technik. Děti se zabývají plošnou tvorbou, konkrétně kresbou, malbou a grafikou. Učí se kreslit tužkou, perem, uhlem, seznamují se s různými malířskými technikami, jako jsou akvarel, tempera, pastel. Modelují z hlíny, odlévají do sádry. Seznamují se s prostorovým vyjádřením námětu, s kompozicí ve výtvarném projektu. Jedna skupina je zaměřena výhradně na práci s keramickou hlínou. Výuka probíhá s ohledem na věk a způsob myšlení dítěte. Výsledky práce a radosti z tvorby jsou několikrát ročně prezentovány na výstavách výtvarného oboru, které často doprovázejí koncerty hudebního oboru. Žáci školy prezentují svoji práci v soutěžích a na různých společenských akcích města Stochov. Výtvarný obor zpracovává od šk. roku 2007/2008 samostatné projekty, kterým věnuje vždy podstatnou část školního roku. První z nich byl situován do Egypta, další zpracovávaly témata Asie, Antarktida, antika. V letošním školním roce bylo zvoleno téma středověké gotiky.

Literárně dramatický obor rozvíjí u dětí schopnost pohybového, divadelního a literárního vyjádření svých pocitů, postojů a zajímavých příběhů a témat z dětského prostředí. Zaměřuje se zejména na rozvoj pohybu, hlasu a mluvy, ale i komunikace a spolupráce. Žáci veřejně vystupují několikrát ročně. Vystoupení má formu divadla, recitování, moderování nebo autorského čtení. Žáci se také podílejí na různých zvykově tradičních akcích města.

V tanečním oboru žáci projdou základní taneční průpravou, seznámí se s prvky lidových tanců, s klasickou taneční technikou i s tanci společenskými.

Prezentace školy se uskutečňuje několika způsoby. Důležité informace o výuce umísťujeme v areálu budov formou plakátů; je to nejrychlejší způsob pro informování o aktuálních změnách. Pro avizování našich akcí, případně jejich hodnocení, využíváme

⁴⁸ Zprávy z let 2010/2011 a 2011/2012.

místního informačního měsíčníku Naše město Stochov a všech propagačních cest Domu kultury. Uskutečňujeme zde většinu našich veřejných akcí (protože nemáme dosud vlastní koncertní sál) a připravujeme dílčí programy pro kulturní akce města, které vždy realizačně spadají pod Dům kultury (oficiální název je Kulturní zařízení Města Stochov). Kulturní odbor je jedním z odborů Města Stochov, které současně zřizuje i náš subjekt škol. Spolupracujeme tedy na jedné zřizovací platformě a spolupráce funguje výborně.

Kromě těchto tradičních informačních cest jsme začali využívat i webovou síť. Naši pedagogové nemají příliš velkou zkušenost s počítačovou technikou, proto jsme byli za společné zastřešení (správcovství sítě, aktualizace informací, platba za služby) pod subjektem velmi vděční. Bohužel stav našich webových stránek nebyl několik let po spuštění uspokojivý. Aktuality byly někdy vyvěšovány pozdě nebo vůbec ne, vázlo zpracování a umístování fotografií a DVD záznamů, grafická podoba byla velmi nejednotná a neupravená. Rozhodli jsme se proto financovat si vlastní doménu <www.zus-stochov.cz>, která byla spuštěna na jaře 2012 a její obsah je obohacován postupně.

Aktivity školy

Výsledky své práce v průběhu školního roku 2010/2011 škola prezentovala na mnoha akcích, které bychom rozdělili do dvou kategorií: **interní akce**, na kterých se třídní učitelé setkávají s rodiči svých žáků. Na těchto třídních přehrávkách, které se obvykle uskutečňují koncem prvního a druhého pololetí (a bývají spojovány se slavnostním rozdáváním vysvědčení), mají rodiče možnost seznámit se s výsledky práce svého dítěte a naopak, žák má možnost vystoupení před veřejností. Součástí může být i osobní konzultace s pedagogem. Další z těchto aktivit jsou výchovné koncerty pro školy, se kterými spolupracujeme.

Jsou to:

Mateřské školy ve Stochově a v Tuchlovicích, Základní škola Stochov, Tuchlovice, Lány a Soukromá speciální škola Slunce. Pravidelně pořádáme dva cykly výchovných koncertů pro jmenované školy - vánoční a před závěrem roku. V případě potřeby po dohodě s okresní uměleckou radou pořádáme okresní kola soutěží ZUŠ.

Do druhé skupiny spadají **akce školy určené pro veřejnost**, pořádané obvykle v Kulturním zařízení města stochov.

Školní rok jsme zahájili vystoupením žáků HO na benefiční akci v lánské MŠ „Duha nad mateřskou školou“ (11. 9.). Zpěváci Rosičky spolu s vybranými instrumentalisty a sólisty

(Karolína Bártlová, Tereza Mlynaříková) reprizovali v DK pásmo „Slavná slova se pronášejí o Tobě, Maria“ na slavnostním Koncertě ke Dni české státnosti (24. 9.). Z tohoto koncertu jsme pořídili DVD záznam. HO připravilo také vystoupení na sobotní hlavní program Stochovských svatováclavských slavností (25. 9.). Na výzdobě náměstí se podíleli žáci VO. Žáci přípravného oddělení v Lánech účinkovali na pietním aktu 19. 9. na lánském hřbitově u hrobu T. G. Masaryka (Masarykova vatra). V listopadu jsme zpívali při rozsvícení stochovského vánočního stromu (29. 11.) a na Živém betlému 19. 12. Na stochovském Masopustu (8. 3.) letos poprvé zpěváky doprovázel nově založený školní orchestr, který vede Eva Jiříčková.

V tomto školním roce jsme uspořádali ve velkém sále DK Stochov Vánoční koncert (21. 12.), Koncert oddělení klávesových nástrojů (11. 3.), Jarní koncert (11. 4.), Absolventský koncert (27. 5.) a Závěrečný koncert (13. 6.). Žáci oddělení elektronických klávesových nástrojů nás s velkým úspěchem reprezentovali na Lánských letních slavnostech (18. 6.).

Pěvecký sbor „Rosička“ pod vedením Terezy Mlynaříkové už tradiční Tříkrálový koncert v tuchlovickém kostele (8. 1.). Sbor školu reprezentoval na Hudebním setkání ZUŠ okresu Kladno v divadle ve Slaném 28. 4. a letos poprvé zpíval na Tuchlovické pouti (6. – 8. 5.). V červenci se paní učitelce narodil syn Václav.

Výtvarný obor připravil další projektovou výstavu s názvem „Dotyky antiky“, která zdobila foyer České spořitelny a chodbu DK od 17. 5. (zahajovali žáci LDO) do 13. 6. Výstava měla tradičně velký ohlas.

Literárně dramatický obor veřejně vystoupil ve svém domovském malém sále DK 19. 4. a také přispěl v masopustním programu.

Taneční obor jsme založili teprve letos. Přesto nás vyjel s Polkou reprezentovat do Slaného na tradiční Taneční setkání (13. 4.). Obor vede Natalia Litvinová, korepetice zajišťuje Mgr. Miloslava Pokorná.

Hodnocení práce školy

Graduje zájem o výuku v Lánech, pobočka Kamenné Žehrovice stagnuje, Tuchlovice momentálně menší zájem, hlavně o hru na klavír. Zaznamenali jsme soustavný odklon od zájmu hry na akordeon a žesťové nástroje. Celkový počet žáků stále roste, nárůst zaznamenávají všechny 4 obory.⁴⁹

⁴⁹ Kapitola aktivity školy a hodnocení práce školy jsou výňatkem z výroční zprávy o činnosti za rok 2010/2011.

Autoevaluace

Zpracování autoevaluace školy vychází z vyhlášky č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy. V roce 2009 došlo ke změnám této vyhlášky, nové znění nabylo platnost 1. srpna 2009. Z toho názorně vyplývá, že tvorba a diskuse dlouhodobých záměrů školy, hodnocení činnosti ve výroční zprávě a vlastní hodnocení školy jako celku (hlubší a širší hodnotící pohled) jsou zdroje informací, které k sobě svým charakterem patří.

Dosud státní školská politika řídila veškerý chod škol centrálně. Dnes školy reagují na dva důležité trendy:

- liberalizace školství (tvorba ŠVP)
- škola sama je soustavně se učící institucí

Pokud škola evaluaci zpracuje obšírně a podrobně, může využít jejích závěrů velmi dobře právě při tvorbě ŠVP. Má povinnost ji vypracovat jednou za 3 roky, může ji sestavovat pravidelně také jako součást výroční zprávy každý rok. Všichni pedagogičtí pracovníci společně průběžně vytvářejí podklady pro další koncepční rozvoj školy na úrovni svého oboru a spoluvytváří svými podněty krátkodobé a střednědobé vize. Všechny náměty jsou v rámci možností vedením školy akceptovány.

Vedení školy aktuálně provádí dotazníkové šetření zaměřené na všechny aspekty života školy, tedy nejen na samotný proces výuky, ale i na interpersonální vztahy ve škole a vztahy mezi školou a rodiči žáků. Poznatky anket pak slouží jako směrodatné vodítko k rozhodování vedení školy a k aktualizaci cílů a vizí školy.

V lednu 2012 byla povinnost zveřejňování výsledků evaluace zrušena pro všechny typy základních škol. Znamená to, že výsledky již nebudou sloužit jako podklady pro hodnocení Českou školní inspekcí.

Technické a nástrojové vybavení školy

Hlavní sídlo naší školy je umístěno v jednom z pavilonů Základní školy Stochov, který sdílíme se speciálními třídami. Je vybaven podle stávajících platných norem pro školní budovy (velikost tříd, požární vybavení, sociální zařízení). Tato blízkost je velkou výhodou především pro mladší žáky. Dále patří k naší škole odloučená pracoviště (další místa poskytovaného vzdělání) v okolních obcích Kamenné Žehrovice, Tuchlovice, Lány a malý sál

Domu kultury Stochov. Všechna uvedená místa jsou vybavena potřebnými pomůckami k výuce (využíváme 12 klavírů, z nichž většina je naším majetkem). ZUŠ vlastní potřebnou zvukovou techniku k venkovním produkcím. Pedagogové mohou v hlavním pavilonu používat 2 počítače.

Škola disponuje základním inventářem hudebních nástrojů, které si mohou žáci za úplaty na určitou dobu pronajmout. Výtvarný obor má k dispozici kromě vlastního ateliéru keramickou pec. Literárně dramatický obor pracuje v sále s jevištěm, taneční obor kromě základního vybavení zrcadel a baletních tyčí používá také mobilní tyče.

4.3 Fungování v subjektu více škol

V České republice pracuje 475⁵⁰ základních uměleckých škol, naprostou většinou jsou to školy právně samostatné. Zřizovatelem může být kraj, ve kterém se nacházejí, nebo obec či město. Pouze několik desítek z nich (převažuje Jihočeský kraj, chybí kraj Pardubický a Olomoucký) pracuje v subjektu více škol, nejčastěji se školami základními a mateřskými. Sestavila jsem nejaktuálnější seznam těchto škol a rozdělila jsem je podle příslušnosti ke krajům, neznamená to však, že by školy byly těmito kraji také zřizovány.

SEZNAM ZUŠ SLOUČENÝCH DO VĚTŠÍHO SUBJEKTU ŠKOL: ⁵¹

Hlavní město Praha : Veselá škola – církevní ZŠ a ZUŠ (Soukenická 10, Praha 1)

Škola J. Ježka, Mateřská škola, Základní škola, Praktická škola
a Základní umělecká škola pro zrakově postižené
(Loretánská ul., Praha 1)

Středočeský kraj : Stochov – ZŠ, ZUŠ a MŠ (J. Šípka 387)

Jesenice – ZŠ, MŠ, ZUŠ (K Rybníku 800)

Jihočeský kraj : Zliv – Základní škola a Základní umělecká škola

České Budějovice – Základní škola a Základní umělecká škola
(Bezdvorská 3)

Ledenice – ZŠ, ZUŠ a MŠ (Náměstí 88)

⁵⁰ Statistický údaj z roku 2006.

⁵¹ Některé z těchto škol mi dovolily zveřejnit webové adresy, které jsem uvedla na konci práce.

- Stachy – ZŠ, ZUŠ a MŠ
- Vlachovo Březí – ZUŠ a MŠ (Komenského 346)
- Plzeňský kraj : Kašperské Hory – ZŠ, ZUŠ a MŠ (Vimperská 230)
- Bezručovice – ZŠ, MŠ a ZUŠ (Školní 183)
- Karlovarský kraj : Karlovy Vary – ZŠ a ZUŠ (Šmeralova 336)
- Habartov – ZŠ praktická, ZŠ speciální a ZUŠ (Komenského 312)
- Ústecký kraj : Libochovice – ZŠ J. E. Purkyně a ZUŠ (Vrchlického 284)
- Ústí nad Labem – ZŠ a ZUŠ (Husova 349)
- Liberecký kraj : Liberec 12 - ZŠ a ZUŠ (Jabloňová 564)
- Frýdlant – ZŠ, ZUŠ a MŠ (Železná 824)
- Jablonec nad Jizerou – ZŠ, MŠ a ZUŠ
- Královéhradecký kraj: Rtyň v Podkrkonoší – ZŠ a ZUŠ (Školní 662)
- Kraj Vysočina : Lipnice nad Sázavou 213 – ZŠ, ZUŠ a MŠ
- Jihomoravský kraj : Brno – Gymnázium J.G. Mendela a ZUŠ (Mendelovo nám. 1)
- jediná škola zřizovaná soukromou osobou
- Šlapanice – Gymnázium a ZUŠ (Riegrova 17)
- Lomnice – ZŠ, ZUŠ a MŠ (Tišnovská 362)
- Zlínský kraj : Dolní Němčí – ZŠ a ZUŠ (Školní 606)
- Strání – ZŠ a ZUŠ (Rubanice 877)
- Moravskoslezský kraj: Petřvald – ZŠ a ZUŠ (Školní 246)

Pozice ZUŠ pracujících v subjektu může být problematická jak v rámci subjektu, tak vůči ZUŠ, které pracují samostatně. Asociace ZUŠ na své valné hromadě dokonce ukončila v říjnu 2007 všem těmto školám členství. Jako důvod uvedli její mluvčí právě tento nestandardní právní útvar, jehož precedens považují za hrozbu celému uměleckému školství v ČR. Asociace je jediným oficiálním poradním orgánem MŠMT ČR, proto samozřejmě dále zastupuje při jednáních potřeby všech škol, nejen členských.

Práce v subjektu může skutečně přinést určitá rizika a v horším případě potlačit suverenitu školy a omezovat její uměleckou činnost. Proto jsem všech 26 škol oslovila s dotazníkem, který mapuje způsoby jejich systémového fungování a vypovídají více o počtu oborů vzdělávání a kapacitě. Odepsalo mi 19 škol, což je cca 75%. Na dotazy jsem dostala tyto odpovědi:

DOTAZNÍK PRO ZUŠ, které pracují v právním subjektu více škol:

- 1) Zřizovatel subjektu:
 - 1 škola soukromá
 - většina škol zřízena městem či obcí (krajských škol velmi málo)

- 2) Odkdy jste subjektem:
 - první vlnou vzniku subjektů bylo rozmezí let 1993 – 1998, druhá vlna proběhla mezi lety 2001 – 2010
 - nejmladšími ZUŠ pracujícími v subjektu od roku 2010 jsou Jesenice (Středočeský kraj) a Habartov (Karlovarský kraj)

- 3) Existovala ZUŠ předtím samostatně?
 - převážná většina škol uvedla ANO (některé do té doby jako pobočky jiné ZUŠ)

- 4) Mohlo vedení vaší školy ovlivnit vznik subjektu?
 - více než polovina škol vznik subjektu ovlivnit mohla (někde to přímo vyžadovala)
 - v některých školách rozhodlo za jejich vedení pouze zastupitelstvo města či obce (zřizovatel školy) a bylo to považováno za nežádoucí intervenci

- 5) Pozice ředitele ZUŠ v subjektu:
 - jednoznačně převažuje pozice zástupce ředitele
 - cca třetina má pozici vedoucího zařízení ZUŠ
 - pouze v jedné škole je zároveň ředitelem celého subjektu

- 6) Počet pedagogů ZUŠ včetně ředitele:
 - velký rozdíl vzhledem ke kapacitě
 - 3 – 58 (kromě minima celých úvazků převaha úvazků částečných)

- 7) Celková kapacita žáků ZUŠ:
- výjimku tvoří škola s kapacitou 1370, která ale nebývá reálně naplněna
 - 3 nejmenší školy mají kapacitu 50, 60 a 80 žáků
 - ostatní 100 - 434 (některé z nich by uvítaly navýšení kapacity)
- 8) Které ze 4 oborů ZUŠ máte:
- kompletních čtyřoborových škol je cca 1/6
 - nejčastější zastoupení mají 3 obory
 - pokud je škola jednooborová, převažuje obor hudební
- 9) Výhody subjektu více škol:
- žáci mají výuku v 1 budově nebo alespoň v 1 komplexu budov
 - finanční úspora (společný administrativní a ekonomický aparát)
 - větší ekonomická stabilita (celkový rozpočet subjektu je mnohem větší)
 - v budově jiné školy zpravidla ZUŠ neplatí žádný nájem
 - efektivnější provoz (využití sálu, výpočetní techniky, pomůcek, spolupráce při dozoru nad žáky, zápis žáků v součinnosti se ZŠ, částečná provázanost pedagogických sborů, možnost společných projektů)
 - při spojení s MŠ snazší vyhledávání talentovaných dětí)
- 10) Nevýhody subjektu více škol:
- samostatné ZUŠ nás nepovažují za rovnocenné partnery
 - pokud se jiná škola přidala k ZUŠ, narostla celková agenda a pro ZUŠ netypické provozní problémy
 - pokud se ZUŠ přidala k jiné škole, může být její role přehlížena nebo podceňována
 - zástupce pro ZUŠ nebo vedoucí zařízení nemá přímý kontakt se zřizovatelem (složitější proces v některých rozhodováních)
 - odměňování je v kompetenci ředitele subjektu, který nemusí akceptovat návrhy pracovníka zodpovědného za chod ZUŠ
 - vyloučení z AZUŠ

Pouze 1 škola uvedla, že nepozoruje žádné změny ve fungování před a po začlenění do subjektu. Ve více než polovině dotázaných škol převažují výhody před nevýhodami.

Mé osobní zkušenosti s fungováním v subjektu jsou také veskrze pozitivní. Myslím si, že případné problémy přináší především lidský přístup. Nejsou tedy zakotveny ve struktuře jako takové, pokud subjekt vedou zodpovědní a empatičtí lidé. Tyto vlastnosti a schopnosti jsou (nebo alespoň být mají) jedním z kritérií při výběrových řízeních na funkce ředitelů. Vzhledem k tomu, že v našem subjektu jsem se setkala vždy s taktním a zodpovědným jednáním a se vzájemnou důvěrou, mohu se věnovat především umělecké stránce chodu školy. Situace by se samozřejmě mohla změnit s výměnou osobností ve vedení. Některé samostatné ZUŠ jsou pod velkým tlakem organizačním a finančním ze strany svých zřizovatelů, který u nás ve škole vůbec nepociťujeme vzhledem ke stabilní situaci subjektu.

5 Tvorba ŠVP v ZUŠ Stochov

5.1 Kroky tvorby

Kromě psaných dokumentů, které školy obdržely, konala se také řada setkání především ředitelů ZUŠ od okresní až po celostátní úroveň. Teprve po absolvování několika z nich jsem začala jako budoucí koordinátor tvorby ŠVP na naší škole chápat, o jaké změny se vlastně jedná – v oblasti činnosti i v oblasti administrativní. Vhled do problematiky byl pro mě ztížen také tím, že jsem ve své funkci pracovala krátce. Ředitelé pilotních škol, kteří byli našimi školiteli („světloňoši“), museli reagovat na spoustu otázek, které vyšly najevo až při přednáškách, takže jejich průběh byl sice velmi aktivní z obou stran, ale leckdy chaotický.

V začátcích práce také školitelé dojížděli přímo do škol s motivačním programem pro celý pedagogický sbor.⁵² Reagovali na otázky týkající se celkového významu a důvodů reformy a leckde museli při obhajování čelit prudkým výtkám ze strany dlouholetých pedagogů. Až po zklidnění situace bylo možné přistoupit ke konkrétní práci na vlastním dokumentu.

Koordinátor (zvláště ve větších školách) převzal na sebe náročný úkol časového a obsahového rozdělení prací a hodnocení jejich průběhu. Projevila se zde jeho schopnost práce s lidmi a jejich vlastnostmi směrem ke splnění společného cíle. Z některých škol pedagogové raději odešli, aby se tvorby účastnit nemuseli.

Koordinace prací v ZUŠ Stochov se stala úkolem vedoucího zařízení. Kromě toho, že jsme školou relativně malou, se výhodou v hudebním oboru ukázala členitost vyučovaných předmětů jednotlivých učitelů. Naopak nevýhodou ostatních oborů byla přítomnost vždy jen 1 pedagoga, který specifické oborové otázky musel konzultovat mimo naši školu. Nadto učitelky literárně dramatického a tanečního oboru pracují v základním uměleckém školství velmi krátce a nemohou těžit ze svých zkušeností.

Na doporučení školitele jsme jako jeden z přípravných kroků vypracovali naši školní SWOT analýzu, která má obecně tuto strukturu:

⁵² Společně s dokumenty bylo do škol rozesíláno motivační DVD, které je přílohou této práce.

SWOT ANALÝZA

S – strengths
W – weaknesses
O – opportunities
T – threats

SWOT-analýza	Interní analýza	
	Silné stránky	Slabé stránky
Příležitosti	<i>S-O-Strategie:</i> Vývoj nových metod, které jsou vhodné pro rozvoj silných stránek společnosti (projektu).	<i>W-O-Strategie:</i> Odstranění slabín pro vznik nových příležitostí.
Hrozby	<i>S-T-Strategie:</i> Použití silných stránek pro zamezení hrozeb.	<i>W-T-Strategie:</i> Vývoj strategií, díky nimž je možné omezit hrozby, ohrožující naše slabé stránky.

5.2 SWOT analýza

SWOT analýza Základní umělecké školy Stochov (jaro 2011)

SILNÉ STRÁNKY

- škola má více poboček v jiných obcích (umělecké hledisko, děti nemusí dojíždět)
- menší soudržný kolektiv (vzájemná pomoc)
- spolehlivé vedení, kvalitní výuka
- přátelská atmosféra v kolektivu
- dobrý ředitel – výborná prezentace školy, komunikace s představiteli města, vstřícnost (snaha zařídit, co se dá)
- máme k dispozici výborné koncertní zázemí v sálech DK Stochov (malý sál – divadelní prostor, velký sál – reprezentativní)

- DK ve Stochově pořádá regionální přehlídku Dětská scéna
- *spojení ZUŠ a ZŠ – dobrá komunikace s žáky i rodiči*
- *dobré finanční podmínky (stabilita díky subjektu více škol)*
- hodně akcí, kdy se ZUŠ zviditelňuje (*masopust, posvícení*)
- zaměření se na nábor nových žáků
- menší škola – možnost spolupráce oborů
- nedávné rozšíření na všechny 4 obory vzdělání (díky tomu i nové tváře mezi pedagogy)
- zájem o dění ve škole ze stran veřejnosti a širší rodiny menších žáků
- *finanční možnosti (nové nástroje, nákup not) – spousty notového materiálu*
- pozitivní nasměrování k hojné koncertní činnosti
- řešení individuálních potřeb žáků (výpůjčka nástrojů, not, uzpůsobení rozvrhu)
- výborné výsledky pěveckého sboru Rosička
- vynikající výsledky některých pedagogů
- podpora státu
- liberalizace vzdělávacího procesu
- vyučujeme stále více předmětů
- výuka není jednostranná – i klasika, i pop
- možnost čerpání z prostředků FKSP (vitamíny, masáže)
- možnost využití školních telefonů

SLABÉ STRÁNKY

- *včlenění do subjektu (obava ze ztráty suverenity)*
- Stochov je malé město (omezený počet dětí)
- nekompletní nabídka předmětů (hudebních nástrojů – chybí např. violoncello, bicí)
- roztroušené učebny a vyučující - malá možnost kontaktu díky rozděleným pracovištím (málo se vidí zvláště učitelé s částečným úvazkem)
- velké množství veřejných vystoupení na akcích bere čas na realizaci vlastních plánů (může způsobit odliv dětí)
- marketing a reklama
- absence počítače ve všech třídách (+ tiskárna + reprobedny – možnost ukázek žákům HO, hledání hudebního materiálu – zrychlení práce)
- *dokoupení některých notových materiálů*
- neodhlučněné třídy, stav toalet v pavilonu ZUŠ

- stav webových stránek
- menší zájem o výuku některých nástrojů (akordeon, smyčcové nástroje)
- nevybavenost tříd, působí smutně (staré koberce, nábytek)
- nedostatečné zázemí a nevybavenost na pobočkách
- *skupinková výuka v 2.PHV (přípravný ročník HO)*
- málo motivačních exkurzí a zájezdů pro žáky (koncerty, výstavy)
- dlouhodobě nedobrá forma a tím i výsledky výuky HN
- nespravedlivé ohodnocování některých jednotlivců za nadstandardní práci
- *účast na masopustu pořádaném Městem Stochov*
- nedobrá organizace pracovních úkolů nesouvisejících primárně s výukou (nerovnoměrné zatížení učitelů)
- špatná počítačová gramotnost kolektivu ZUŠ
- někdy se nelze dostat ke kopírce (v ředitelně)
- děti brzy ZUŠ opouštějí, ještě nejsou hotovými muzikanty
- neútlunost vstupu a společná vstupní chodba se speciálními třídami (také součástí subjektu)
- v pavilonu není 380V a 11A pro provoz keramické pece

PŘÍLEŽITOSTI

- učitelské koncerty
- další vzdělávání
- mezioborové projekty (LDO + VO + HO)
- společné akce rodičů a dětí
- společná setkání dětí ze všech oborů („Zahradní slavnost“ na závěr roku)
- propojení přípravného studia LDO a HO (atraktivnější výuka, udržení pozornosti dětí)
- společné koncerty žáků i jejich učitelů (větší prezentace toho, co se naučili)
- frekventovanější využití zvukové techniky v DK při nácviu (POZOR – jedná se o majetek DK)
- lepší akustické řešení ve třídách
- estetičtější řešení vyučovacího prostoru, barevné vymalování chodby
- otevřené možnosti zapojení do kulturního dění ve všech místech poboček ZUŠ
- (Stochov, Tuchlovice, Lány)
- větší účast na soutěžích ZUŠ

- pedagogové si mohou „přivést“ své budoucí kolegy, se kterými mají shodné pracovní postupy (porozumění)
- možnost prezentace v zahraničí (družební města v Německu a Francii)
- hojnější koncertní účast na mimoškolních akcích
- **ještě větší sepětí kolektivu díky tvorbě ŠVP**
- prezentace na koncertech všech ZUŠ okresu Kladno
- postupně zútlňovat školu
- zohledňovat, zda zájemce má talent pro uměleckou činnost (přijímací řízení)
- možnost v budově školy cvičit
- přístup k internetu
- večerní výuka pro dospělé
- výstavní síň v současném podkroví budovy a vytvoření keramické dílny

HROZBY

- malé město (méně dětí)
- vyřazení z AZUŠ (informovanost a zastupování)
- kolísavý zájem žáků (menší město)
- změna vedení v budoucnu
- další možné škrty a změny od MŠMT
- odchod kvalitních učitelů
- ztráta pracovního místa pro nedostatečné vzdělání
- kariérní růst méně schopných učitelů
- **možnost rozpadu kolektivu při tvorbě ŠVP** (každý raději hledá chyby druhých než své a osobní pŕtky převáží konstruktivní přístup)
- možnost vyřazení z celostátního školského systému
- nižší úroveň výuky u učitelů, kteří nejsou akceschopní a „schovají se do třídy“
- hromadění soukromé výuky v prostorách školy
- nezrealizování projektu o využití podkroví (možný sál ZUŠ)
- bojíme se změn, protože by se mohly odkrýt naše slabé stránky
- pleteme si délku pracovní doby s výší úvazku
- včlenění do subjektu bude brzdou v rozvoji a chápání základního uměleckého školství
- využití multimediálních prostředků pro prezentaci školy i vlastní činnost učitelů

Zajímavé je srovnání náhledů jednotlivých kolegů na „příležitosti“ a „hrozby“. Stejná myšlenka je zařazena v obou těchto protichůdných oblastech. Podobná situace, která si v podstatě protirečí, je i v pohledu na „silné a slabé stránky“. Pro lepší orientaci jsem je vyznačila kurzívou.

Výsledky SWOT analýzy jsem uvedla bez větších zásahů, takže reflektují věrně situaci v době svého vzniku. Dnes by vypadaly jinak, protože například soukromá výuka je v prostorách školy zcela zrušena a vedení subjektu našlo v prostorách ZŠ místo pro již několik let žádanou keramickou pec. Koberce v celém pavilonu jsme vyměnili, barevná malba zdí rozveselila chodbu i třídy, nově přijatá učitelka přinesla novou vlnu zájmu o hru na housle, skupinkovou výuku v 2. přípravném ročníku HO jsme do našeho ŠVP nezařadili atd.

5.3 Dotazník pro žáky a rodiče

Abychom získali reflexi na naši práci a činnost školy vůbec ze strany žáků a rodičů, sestavili jsme také dotazník pro ně. Vyplnění bylo anonymní, a proto není možné přesně určit, jaké procento rodin se vyjádřilo. Někteří žáci totiž navštěvují několik oborů (někdo dokonce i 3 nástroje v oboru hudebním) a chodí k nám i jejich sourozenci. Nevíme tedy určitě, jak statisticky významný vzorek odpovědí se nám vrátil. Měla jsem radost především z odpovědí na otázku č. 2 a č. 3, které nám následně pomohly při tvorbě ŠVP.

Dotazník pro žáky ZUŠ Stochov a jejich rodiče

*1) Myslíte si, že hodinová dotace individuální výuky vašeho dítěte je dostačující?
(1 x týdně 45 min.)*

Ano 73

Ne 15

2) Jste spokojeni s obsahem hudební nauky?

Ano 84

Ne 2

3) Myslíte si, že by hudební nauka mohla být povinnou součástí studia více než 5 let?

Ano 49

Ne 38

4) *Zdá se Vám nabídka vyučovaných předmětů a oborů na naší ZUŠ dostačující?*

Ano 89 **Ne 0**

5) *Víte o nově vzniklém orchestru?*

Ano 30 **Ne 61**

6) *Víte o zahájení výuky tanečního oboru?*

Ano 50 **Ne 40**

7) *Víte o možnosti výuky keramiky?*

Ano 55 **Ne 36**

8) *Máte nějaký nápad, co by se dalo v naší ZUŠ vylepšit?*

- **více koncertů, větší prezentace mimo areál ZŠ a ZUŠ Stochov**
- **možnost platit školné bankovním převodem, webová prezentace školy, stav toalet**

5.4 Vlastní tvorba

Pedagogové v naší ZUŠ příliš nerozlišovali mezi kroky přípravnými a vlastní tvorbou, protože vnímali veškeré činnosti související se ŠVP jako 1 celek. Musím přiznat, že někdy jako práci navíc, která je nadměrně zatěžuje a která by měla být v kompetenci MŠMT ČR. Ale souhlasili s tím, že je dobré sestavit dokument tak, aby odpovídal realitě ve škole.

Například nesoulad mezi učebním plánem hry na elektronické klávesové nástroje (EKN) a ostatních hudebních nástrojů, pojetí hry na zobcovou flétnu pouze jako přípravný nástroj ke hře na ostatní dechy, vnímali jako problematický. Čtyřleté studium (pouze I. stupně) hry na EKN způsobuje nyní administrativní nonsens, kdy žák již 3. rokem studuje stále 4. ročník, protože má o hru trvalejší zájem. Dalším nesouladem je výše dovednostních výstupů např. ve hře na klavír, kterých podle mého názoru většina ZUŠ v republice podle platných dokumentů nedosahuje a trvale je podkročuje.

Důvodů tohoto stavu je více, ale rozhodně souvisí s demografickou situací a také se snížením výukové dotace individuální práce z 1 hodiny (myšleno 60 min – tj. 2 x týdně) na 1 hodinu (myšleno vyučovací – tj. 1 x týdně). Snížení počtu let studia hudební nauky v tom

také sehrálo svou roli, protože neochota studovat hudbu i po stránce teoretické dříve eliminovala počet dětí, které absolvovaly I. stupeň studia a nastupovaly do II. stupně. Tím se udržovala vyšší úroveň absolventů. Myslím si, že i všeobecně prosazovaná liberalizace vyučovacího procesu k tomu přidala své plody. Vyžadování bezpodmínečného úspěchu žáků i v základní i v umělecké škole (žáky i rodiči) působí bohužel spíše destruktivně.

Při prvních setkáních pedagogického sboru jako celku jsme poměrně rozsáhle diskutovali právě tato témata, než jsme přistoupili k definování potřebných oblastí

- charakteristiky jednotlivých uměleckých oborů
- klíčové kompetence na úrovni školy i oborů
- evaluace
- výuka dětí se speciálními potřebami
- struktura učebních plánů (hodinové dotace, struktura předmětů)
- definice výstupů pro jednotlivá studijní zaměření
- hodnocení žáků

První čtyři okruhy bylo potřeba opakovaně prodiskutovat s celým kolektivem a v menších kolektivech podle oborů, zbylá tři témata jsme zpracovávali co nejprecizněji v malých nástrojových skupinách. Na průběžných setkáních ředitelů ZUŠ, která provázela v podstatě celou dobu tvorby, jsem se dověděla, že některé školy využily všech několikadenních prázdnin v průběhu roku k pracovním výjezdům, aby mohly zpracovávat společná témata odděleně od ostatních povinností. Víím, že na některých ZUŠ (předtím i ZŠ a MŠ) došlo v souvislosti s tím k názorovým střetům, které bohužel vybočily postupně z pracovních témat do oblasti osobní a vedly k nevratnému rozdělení kolektivu. Někteří učitelé v souvislosti s tím odešli na jinou školu, někteří ze školství vůbec. Staly se ale i přesně opačné případy, které způsobily ještě větší pracovní a lidské stmelení kolektivu.

V naší škole jsem pozorovala spíše druhý případ. Při schůzkách nástrojových skupin nám velmi rychle utíkal čas, protože společná chuť formulovat například výkonnostní výstupy precizně a správně vedla k hlubokému ponoru všech zúčastněných. Jako koordinátor a jazykový poradce pedagogů nehudebních oborů jsem se při konzultacích nad formulovaným textem dověděla spoustu podrobností o jejich charakteru a způsobech práce mých kolegů, které vedlo vždy směrem k pozitivně laděnému společnému pedagogickému úsilí.

Zhruba od poloviny školního roku jsme začali úryvky našeho ŠVP vkládat do předem připravené šablony, která je zmiňována na konci kapitoly 2. Následovaly především osobní

konzultace nad detaily co největšího formálního i obsahového sjednocení textu s jednotlivými vyučujícími. Tři pedagogové, kteří paralelně vyučují i na jiné ZUŠ, modifikovali již vypracované koncepty z těchto škol. Zde bylo sjednocení textu nejvíce pracné.

Upravenou šablonu jsme poslali k opoznámkování odbornému konzultantovi – řediteli ZUŠ Libčice nad Vltavou Luboši Harazinovi. Přijel k nám do školy na tzv. „terénní konzultaci“, kterou financovalo a avizovalo MŠMT ČR.

Po finálních úpravách inspirovaných tímto setkáním a oznámení školské radě⁵³ bude celý Školní vzdělávací program vyvěšen na <www.zus-stochov.cz>.

5.5 Návrh ŠVP po terénních konzultacích v dubnu 2012

Prvním a podle mého názoru zásadním úryvkem, který zde uvádím, je výsledek naší shody na formulování celoškolských výchovně vzdělávacích strategií:

Celoškolská strategie ZUŠ Stochov

- žáky vedeme k soustavnému získávání a prohlubování znalostí, dovedností, vhodných pracovních návyků, k aktivitě, vnímavosti a chuti se zapojit do školního i veřejného kulturního dění tím, že jim na všech těchto cestách jdeme osobním příkladem
- řídíme se radou J. A. Komenského, že pedagog svého žáka nepopostrkuje na cestě před sebou, ale sám po ní kráčí a tím mu ji ukazuje
- jsme důslední
- v maximální možné míře přistupujeme k žákovi individuálně
- jsme otevření vzájemné komunikaci s rodinou žáka (telefon, elektronická komunikace, ochota k osobnímu setkání)
- učíme žáky pravidlům společenského chování při kulturních akcích poučením i vlastním příkladem
- následnou diskusí o vystoupeních, vernisážích, soutěžích a koncertech žákovi poskytujeme objektivní zpětnou vazbu na jeho konkrétní výkon a výkony ostatních,

⁵³ Došlo ke změně ve vztahu ke školské radě, kdy už není v její kompetenci ŠVP schvalovat, ale škola má pouze oznamovací povinnost.

podporujeme v něm úctu k práci druhých a napomáháme tříbit jeho smysl pro estetiku a etiku

Tento relativně krátký myšlenkový přehled v sobě skrývá mnoho hodin diskusí a četných změn, protože učitelé ZUŠ neměli dosud vůbec žádnou praxi s teoretickým formulováním výchovně vzdělávacího postupu.

Oborové **strategie** už jsou konkrétnější a vybírám z nich pouze jednotlivé body, které považuji za vydařené:

- při výběru repertoáru v jednotlivých ročnících zohledňujeme hráčské schopnosti žáka a jeho vlastní osobnost a charakter (HO)
- při komorní a souborové hře (sborový zpěv) pěstujeme žákovu spoluzodpovědnost za společnou interpretaci skladeb (HO)
- od začátku vychováváme z žáka nejen interpreta, ale rovněž posluchače – diváka tím, že mu na nejrůznějších akcích školy, obce atd. dáváme příležitost zažít obě tyto polohy (HO)
- učíme vnímat krásno všude kolem nás schopností zastavit se a uvidět, co jiní minou bez povšimnutí (tvar kmene stromu, barevnost mraků) (VO)
- schopnost předávat získané vědomosti a dovednosti rozvíjíme u žáků tím, že pomáhají v hodinách mladším a méně zkušeným žákům (TO)
- v diskusi připodobňujeme taneční umění k dalším lidským činnostem a uměleckým profesím, které vyžadují pravidelné a soustavné cvičení (TO)

Ke každé uvedené strategii bychom mohli přiřadit jednu i více (někdy všechny 3) klíčových kompetencí, které rozvíjí. Byly formulovány s cílem je naplnit. V pracovním neoficiálním textu jsme je pro svou orientaci také uváděli.

Dále uvádím učební plán studijního zaměření Sólový zpěv. Všimněme si v něm několika aspektů. Především (a to se týká všech zaměření v hudebním oboru) jsme rozšířili počet let studia Hudební nauky v I. stupni opět na 7 let. Ve II. stupni navazuje předmět podobného obsahu s názvem Hudební seminář. Využili jsme při tvorbě i souhlasného stanoviska rodičů a dětí. Takto souvisle koncipované studium hudební teorie považujeme za mnohem více funkční, než tomu bylo doposud.

Další zajímavostí je zřízení samostatného předmětu Intonace (vyučovaný ve skupině 4 – 6 žáků), díky kterému celkový součet hodin studia překročí minimum stanovené RVP

ZUV a především který cíleně rozšíří studijní náplň tohoto zaměření. Proto jsme jeho zřízení považovali za nutné. Uvádím zde pro příklad výstupy předmětů Intonace a Sólový zpěv za I. stupeň, který vnímáme jako klíčový.

Učební plán:

	I. stupeň							II. stupeň			
	1.r	2.r	3.r	4.r	5.r	6.r	7.r	I.r	II.r	III.r	IV.r
Sólový zpěv	1	1	1	1	1	1	1,5	1	1	1	1,5
Intonace		0,5	0,5	0,5	0,5	0,5		0,5	0,5	0,5	
Ansámbl				0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	
Hudební nauka	1	1	1	1	1	1	1				
Hudební seminář								1	1		

Poznámka: učební osnovy a obsahy předmětů Ansámbl, Hudební nauka a Hudební seminář jsou jednotné pro všechna zaměření a jsou umístěny na konci kapitoly 5.

Předmět Intonace ve II. stupni navštěvují pouze žáci, kteří neabsolvovali tento předmět v I. stupni studia. Ve II. stupni je tento předmět zařazen také v přípravném ročníku studia.

Sólový zpěv obsah předmětu:

Zpěv sólo, vokálně – technická cvičení, zpěv z listu, intonace nápodobou, zpěv s korepeticí

Intonace obsah předmětu:

sluchová a vokálně – intonační cvičení spojená s jejich optickou podobou, intervalová a tonální metoda určování intervalů, použití nápěvků, rytmická cvičení, sluchové diktáty, durová a mollová stupnice, kvintakord dur, moll, jejich melodické obměny a obraty

Učební osnovy vyučovacích předmětů:

Vyučovací předmět Sólový zpěv

I. STUPEŇ:

1. ročník

Žák:

- při zpěvu má správný pěvecký postoj
- správně se nadechuje
- zvládá jednoduchá, krátká hlasová cvičení

- zpívá lehčí lidové písně a umělé písničky
- zpívá s klavírním doprovodem, který pomáhá ve vedení melodické linky písně

2. ročník

Žák:

- ovládá pěvecký postoj, nádech a tvorbu tónu
- zpívá svým přirozeným hlasem bez tlaku
- správně vyslovuje text písní
- rozliší konsonant a vokál
- zpívá lidové písně a umělé písničky s klavírním doprovodem
- dobře a jistě zvládá nasazení prvního tónu v písni po předešlé

3. ročník

Žák:

- ovládá základy pěvecko-technických dovedností – správný postoj a pěvecké dýchání
- používá hluboký a přiměřený nádech bez rušivých elementů jako je zvedání ramen a hrudníku, svrchní nádech, předechování
- uvědomuje si průběh pěveckého výdechu
- zvládá správné nasazení tónu – konkrétní a měkké (kulaté)
- zpívá přirozeným hlasem, správně vede tón
- pracuje na jemu přiměřených hlasových cvičeních
- rozvíjí hudebně-pěveckou paměť, bezprostředně po poslechu umí reprodukovat kratší hlasová cvičení a jednoduché melodie
- je schopen přečíst z not vokální linku konkrétní skladby (písně) za podpory nástroje nebo jiného hlasu
- určí místo správné dikce (konsonanty)
- zná správná místa posazení vokálů
- zpívá lidové a jednoduché umělé písně, obsahem a technickou obtížností adekvátní jeho věku a schopnostem
- samostatně udrží melodickou linku ve zpěvu s akordickým doprovodem

4. ročník

Žák:

- dobře se nadechuje, správně nasadí a vede tón, správně vystihne fráze skladby
- v hlasových cvičeních používá správnou dikci konsonantů a správnou tvorbu vokálů, tuto dovednost aplikuje při studiu písní
- vysvětlí, co je bránice, učí se ji ovládat
- procvičuje a dle svých možností rozšiřuje a kvalitativně vyrovnává rozsah svého hlasu
- aktivně se podílí na výběru repertoáru také na základě poslechu
- zpívá lidové písně, umělé písně a jednoduché dvojhlasy
- zpívá s klavírním doprovodem i jinými doprovodnými nástroji

5. ročník

Žák:

- ovládá správný pěvecký postoj, nádech i výdech, dál se v nich zdokonaluje
- uplatňuje správné nasazení prvního tónu
- při vokálních cvičeních uplatní staccato
- dobře se orientuje v notovém zápisu skladby a určí její formu
- vědomě se správně nadechuje na vhodně zvolených místech v písni (skladbě)
- zpívá lidové písně v různých úpravách, umělé písně a jednoduché dvojhlasy a kánony
- vede s učitelem diskuzi, dává mu zpětnou vazbu
- samostatně nastuduje část repertoáru poslechem

6. ročník

Žák:

- zdokonaluje své technické a výrazové dovednosti (mimika, práce s mikrofonem, kultivovaný jevištní projev)
- ve větší míře se podílí na výběru repertoáru
- studuje party pro ansámblový zpěv
- se svým pedagogem již v předstihu vybírá a diskutuje vhodné skladby pro absolventský koncert
- veřejně vystupuje a účastní se koncertů i jako posluchač

7. ročník

Žák:

- ovládá pěvecko-technické dovednosti, vědomě jich využívá k přirozenému hlasovému projevu, vhodně frázuje
- přiměřeně jeho schopnostem rozšiřuje svůj hlasový rozsah ve svém ideálním, plném a měkkém zvuku
- zná a aplikuje zásady hlasové hygieny
- ovládá základní italské názvosloví (dynamika, agogika)
- interpretované skladby zařadí do slohového období
- připravuje a interpretuje vokální skladby pro absolventský koncert, podílí se na jejich výběru
- při studiu repertoáru na absolventský koncert využívá intervalové i tonální intonační metody
- umí se vyjádřit ke svému pěveckému výkonu i k výkonu svých spolužáků

Vyučovací předmět Intonace

I. STUPEŇ:

1. ročník

Žák:

- rozlišuje celý tón a půltón sluchem i v zápisu
- zazpívá vzestupně a sestupně durovou stupnici na libovolnou slabiku a jmény not
- umí od zadaného tónu zazpívat vzestupné čisté a velké intervaly v rozsahu sexty pomocí nápěvkové metody
- sluchem určí vzestupné čisté a velké intervaly v rozsahu oktávy zahrané melodicky
- tleská těžkou dobu ve dvoudobém a třídobém metru; vytleskává různá rytmická cvičení ve 2/4 a 3/4 taktu
- intonuje melodický zápis s oporou nástroje nebo hlasu
- intonuje nápodobou (zopakuje znějící melodii)

2. ročník

Žák:

- rozliší a intonuje vzestupný celý tón a půltón s občasnou podporou učitele (hlasem, klavírem)
- intonuje sestupný půltón (nápodobou, představou nápěvku)
- intonuje, sluchem rozezná a zapíše vzestupné velké a čisté intervaly v rozsahu od čisté primy do čisté oktávy (nápěvková metoda)
- intonuje v pětitéonové dur a moll řadě (s oporou notového zápisu i bez něj)
- zpívá jednoduché melodie z listu
- vytleskává různá rytmická cvičení ve 2/4, 3/4, 4/4 taktu, uvědomuje si jejich metrum
- umí přiřadit solmizační slabiky k zapsaným notám

3. ročník

Žák:

- rozliší, zazpívá a zapíše vzestupný a sestupný celý tón a vzestupný a sestupný půltón
- intonuje, sluchem určuje a zapíše velké, čisté a malé intervaly v rozsahu oktávy zahrané melodicky
- dokáže sluchem určit a zapsat velké a čisté intervaly v rozsahu oktávy zahrané harmonicky
- vyhledává známé intervalové jevy v notovém zápisu
- intonuje durové stupnice do 3 křížků a 3 bé
- provede nejrůznější rytmická cvičení (notový zápis, nápodoba, improvizace)
- popíše stavbu durového kvintakordu, umí jej od daného tónu zazpívat vzestupně i sestupně
- dokáže intonovat jednoduché kratší melodie za použití solmizačních slabik

4. ročník

Žák:

- vysvětlí stavbu mollové stupnice aiolské, umí ji zazpívat
- umí sluchem určit a zazpívat vzestupně i sestupně durový a mollový kvintakord (zahrané melodicky i harmonicky)
- intonuje všech jejich šest melodických obměn
- intonuje sestupné velké, čisté a malé intervaly v rozsahu oktávy
- uplatní metodu tonálního odvozování intervalů, aktivně se jí snaží používat v kombinaci s dosud používanou intervalovou metodou (s nápěvkou)

- objasní enharmonickou záměnu, rozumí tvorbě zvětšených a zmenšených intervalů
- provede jednoduchá rytmická cvičení ve 2/4, 3/4, 4/4, 3/8 a 6/8 taktu dle zápisu

5. ročník

Žák:

- vysvětlí stavbu harmonické a melodické mollové stupnice, umí je zazpívat
- objasní obraty durového a mollového kvintakordu, dokáže je sluchem určit zahrané jak melodicky tak harmonicky
- intonuje vzestupně i sestupně obraty kvintakordu
- vysvětlí pojem dominantní septakord, sluchem jej pozná, příp. zaintonuje
- provádí rozmanitá rytmická cvičení
- vysvětlí pojem triola
- ve větší míře se věnuje četbě z listu ucelených písní, sám se snaží nástrojem podpořit, je-li to nutné

V tabulce hodinových dotací si povšimněte předmětu Ansámbly. Obsahově odpovídá bývalému předmětu Komorní hra a Komorní zpěv. Právě z důvodu sjednocení jsme hledali jeden společný název, protože skupiny nebudou z organizačních důvodů (vyučujeme také na pobočkách) vždy jednooborové. U ostatních učebních plánů hudebního oboru je možný povinně volitelný výběr mezi předmětem Ansámbly a Hra v orchestru. Zde tento výběr nenabízíme. Sborový zpěv jsme zpracovali do samostatného studijního zaměření.

Další ukázkou vybírám z oboru tanečního, ze studijního zaměření Taneční umění. Budou to výstupy I. a II. stupně předmětu Teorie tance (v plánu je vyučován 2 roky na konci I. stupně a 1 rok na II. stupni), kde jsou zřetelné cílové požadavky na absolventa, které obohacují dovednosti taneční o základní dovednosti choreografické.

Vyučovací předmět Teorie tance

I. STUPEŇ

1. ročník

Žák:

- zná odborné názvosloví svého oboru
- získává základní znalosti o anatomii pohybu
- rozezná základní taneční styly (lidový tanec, klasický tanec, současný tanec, country tanec) a období, do kterého patří
- sleduje záznamy z vlastních vystoupení a svými slovy svůj výkon ohodnotí (zejména z hlediska správného držení těla, výrazové pravdivosti a celkového tanečního dojmu)

2. ročník

Žák:

- vlastními slovy ohodnotí navštívené taneční vystoupení – přemýšlí o choreografii díla, vyjadřuje své pocity, dokáže říci, o čem bylo
- rozpozná různé taneční styly
- disponuje základními znalostmi z dějin tanečního umění (typy tanců, typy kostýmů, historická období)

II. STUPĚŇ

1. ročník

Žák:

- popíše zhlédnutá taneční vystoupení profesionálů (účast na profesionálním baletním představení nebo sledování záznamu)
- příležitostně navštěvuje taneční semináře, při kterých si prohlubuje nebo získává nové poznatky z oblasti taneční techniky, improvizace či kompozice
- navrhuje příběh choreografie (libreto) k vybrané skladbě

Poslední ukázkou návrhu ŠVP uvádím ze studijního zaměření Hra na elektronické klávesové nástroje. Ve struktuře předmětů se zde ojediněle objevuje předmět Hudební hry, který do ostatních studijních zaměření zařazen nebyl. Uvedené příklady ročníkových výstupů jsou vybrány z hlavního předmětu a zmíněných Hudebních her. Vztah tohoto předmětu k Hudební nauce uvádím níže v kapitole 6.

Studijní zaměření **HRA NA ELEKTRONICKÉ KLÁVESOVÉ NÁSTROJE**

Učební plán:

		I. stupeň						II. stupeň				
		1.r	2.r	3.r	4.r	5.r	6.r	7.r	I.r	II.r	III.r	IV.r
Hra na elektronické klávesové nástroje		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,5
Volitelné předměty	Ansámbl				0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	
	Hra v orchestru				1,5	1,5			1,5			
Hudební nauka		1	1	1	1	1	1	1				
Hudební seminář									1	1		
Hudební hry			1	1								

Poznámka: učební osnovy a obsahy předmětů Ansámbl, Hra v orchestru, Hudební nauka a Hudební seminář jsou jednotné pro všechna zaměření a jsou umístěny na konci kapitoly 5.

Alespoň jeden z volitelných předmětů je povinný.

Hra na elektronické klávesové nástroje I. stupeň obsah předmětu: hra sólo; hra z listu; čtyřruční hra; elementární improvizace

Hra na elektronické klávesové nástroje II. stupeň obsah předmětu: hra sólo; hra z listu; improvizace

Učební osnovy vyučovacích předmětů:

Vyučovací předmět Hra na elektronické klávesové nástroje

I. STUPEŇ:

1. ročník

Žák:

- samostatně ovládá základní mechanické funkce nástroje (zapnutí, vypnutí, nastavení zvuků pro hru melodie, doprovodných stylů včetně jejich určených temp a základních stylových funkcí start, stop, intro, ending, vypnutí či zapnutí dynamiky úhozu)
- ovládá základní hráčské návyky, tj. sezení či stání u nástroje, postavení rukou na klávesnici, hru legato v pětiprstovém rozsahu, orientaci na klávesnici

- hraje durové stupnice C-dur až D-dur protipohybem včetně durových kvintakordů a jejich obrátů tenuto
- čte notový zápis jednoduchých melodií v houslovém klíči
- zahraje jednoduché především národní písně s užitím základních doprovodných rytmů, 2/4, 3/4, 4/4
- rozezná základní nástrojové témbrové odstíny (klavír, trubka, akordeon, housle)
- určí spolehlivě v jednoduchých rytmických útvarech těžkou, lehkou dobu
- rozvíjí schopnost hry z paměti, zahraje takto jednoduché melodické útvary i s použitím vestavěných doprovodů

2. ročník

Žák:

- ovládá další nástrojové funkce (fill in, změna stylových variací, layer, dual)
- při hře užívá úhozové pestrosti, tj. legata, prstového staccata, portamenta
- hraje durové stupnice v rozsahu A-dur - Cis-dur protipohybem včetně kvintakordů a jejich obrátů, hraných harmonicky tenuto, staccato
- čte notový zápis melodií v houslovém klíči pro obě ruce
- zahraje jednoduché národní a umělé písně s užitím rozličných rytmů, také v taktu 6/8
- rozezná další nástrojové témbrové odstíny (klasické varhany, foukací harmonika, klarinet, violoncello, akustická kytara)
- vybírá samostatně pro hru melodií jednoduchých skladbiček či písni zvukové barvy z nabídky nástroje
- dokáže se přizpůsobit při hře automatickým doprovodným stylům
- užívá na jednoduchých písňových půdorysech stylových variací
- hraje z paměti a harmonizuje jednoduché melodické útvary i s použitím vestavěných doprovodů

3. ročník

Žák:

- umí nastavit další funkce nástroje (harmony type, style volume, M-volume, dual volume, harm volume)
- při hře užívá další úhozové a technické prvky (staccato ze zápěstí, dvojhmaty)

- hraje durové stupnice v rozsahu F-dur - As-dur a mollové a-moll-e-moll (aiolská, harmonická, melodická) rovným pohybem či protipohybem včetně kvintakordů a jejich obrátů, hraných harmonicky tenuto, staccato
- akordických obrátů užije při tvorbě rytmicko-harmonických doprovodů
- čte notový zápis v houslovém i basovém klíči
- v písňovém repertoáru rozezná a zahraje takty 3/8, alla breve
- hojně užívá široké škály nástrojových témbrových odstínů a samostatně je přiřazuje skladbám dle charakteru
- určí základní rytmy (polka, valčík, waltz, tango, balad)
- skladby hraje s užitím stylových variací dle typu nástroje
- hraje z paměti a harmonizuje jednoduché melodie s použitím harmonické kadence

Vyučovací předmět Hudební hry

Obsah předmětu: práce s hudebními i nehudebními zvuky, hudebně pohybové činnosti, aktivní poslech, zpěv a hra na nástroje, rozvoj rytmického cítění

I. STUPEŇ

1. ročník

Žák:

- ovládá technicky hru na orffovské nástroje (rytmické, melodické), smysluplně mění původní melodii a rytmus
- aktivně spolupracuje s ostatními při zpěvu a tvorbě rytmických a melodických doprovodů písní
- doplňuje aktivní poslech hudby jednoduchými hudebně-pohybovými činnostmi podle své přirozenosti

2. ročník

Žák:

- rytmicky a melodicky improvizuje na dostupných hudebních nástrojích
- aktivně poslouchá hudbu a vyjadřuje se k ní různými uměleckými formami (hudební, výtvarné, pohybové, slovní) a tím vytváří novou uměleckou hodnotu

6 Pojetí předmětu Hudební nauka

V úvodu učebních osnov hudebního oboru čteme tuto poznámku: „Hudební poznatky a prožitky získané v jednotlivých předmětech hudebního oboru LŠU integruje a třídí hudební nauka, jejímž hlavním posláním je vychovat z žáků hudbymilovného a kulturního člověka.“⁵⁴ Tato definice přesně odpovídá směrům, které sledují nynější klíčové kompetence. Bohužel zkrácení délky její výuky ze 7 na 5 let z ní vytvořilo spíše informační teoretický předmět (připomínající rychlokurz), který neintegruje, ale předjímá látku do individuálních hodin. A ty jsou přirozeně u každého nástroje jiné, zvláště na začátku studia. Proto bývá dětmi často vnímán jako shluk pro ně nadbytečných informací a pojmů, které neměly možnost poznat v praxi a proto jsou pro ně prázdnými odbornými slovy. Navíc někteří žáci po 5 letech studia na ZUŠ mohou jen obtížně (nebo vůbec ne) obsáhnout a zažít význam pojmu „integrace všech dosažených vědomostí a znalostí“.

Náplň předmětu Hudební nauka podle mého názoru prodělá při tvorbě ŠVP největší změnu, protože faktický průběh a výsledky výuky nejvíce neodpovídají stále ještě platnému pojetí tohoto předmětu, pokud pominu změny spojené s využitím elektroniky. Z mnoha škol zřejmě úplně zmizí a bude nahrazena předmětem s jiným názvem, nebo látka bude rozdělena do jiných předmětových celků. Směr její transformace bude vždy úzce souviset s osobním nastavením pedagoga, přestože na tvorbě náplně tohoto předmětu se nutně museli podílet všichni pedagogové hudebního oboru.

Jsem ráda, že v naší škole se většina pedagogů shodla na zachování předmětu Hudební nauka. A vzhledem k výsledkům Dotazníku (viz výše) máme podporu žáků a jejich rodičů i k jeho rozšíření zpět na 7 let v I. stupni v návaznosti na II. stupeň v podobě Hudebního semináře. Myslím, že časový prostor a vnitřní pojetí náplně tohoto předmětu je jedním ze směrodatných faktorů pro kvalitu hudebního vzdělání dané školy. Za nejcennější je v ZUŠ považována individuální forma výuky na hudební nástroj, protože je nejintenzivnější. Skupinová výuka naproti tomu má úplně jiné parametry, které také míří k získávání klíčových kompetencí.

Jak jsem už předesílala, podoba výuky Hudební nauky bude vždy souviset s osobností učitele – s jeho schopností pracovat s větším kolektivem, s jeho dovedností pracovat tvořivě, s výší jeho vlastního hudebního vzdělání. Není úplně běžné, aby tento předmět vyučoval

⁵⁴ *Učební osnovy hry na klavír pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Hudební obor.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. s. 2.

učitel, který si ho sám zvolil. Velmi často se jedná o hodiny doplňující úvazek (v základních školách to bohužel není jinak, navíc tam je hudební kvalifikace učitelů ještě mnohem nižší). Taková situace není příznivá pro tvůrčí naplnění výukového času jak pedagogem, tak velmi brzo i žáky samotnými. V ZUŠ Stochov jsme obsadili v každé pobočce výuku tohoto předmětu jedním pedagogem ve všech ročnících. Tím chceme docílit maximální kontinuity forem činností a náplně předmětu, která pak předznamená avizovanou „integraci“. Zajímavé je, že v každém z míst probíhá výuka ve své vlastní modifikaci a přesto jsme schopni docílit stejných vědomostních a dovednostních výstupů. Jádrem je práce přímo v ZUŠ ve Stochově, kde vyučuje absolventka oboru skladba na Pražské konzervatoři. Nejen že získala důkladné vzdělání ve všech hudebně teoretických disciplínách, ale rozhodla se vytvořit si vlastní sadu výukových sešitů tohoto předmětu přímo pro naši školu, protože žádný z dostupných sešitů a učebnic jí zcela nevyhovovaly. Jsou rozděleny podle látky na A, B, C, D. Mohou podle nich tedy pracovat v jedné skupině i žáci různých úrovní a ročníků, protože sešity jsou koncipovány jako procvičovací se spoustou praktických cvičení. Vždyť spojování výuky vyšších ročníků hudební nauky vzhledem ke stanovenému minimu ve skupině je běžnou praxí. A zvláště pokud chceme zajistit výuku hudební nauky i na pobočkách, abychom předešli nadměrnému využívání individuální formy studia. Pracujeme v klasické školní učebně s keramickou tabulí s notovými osnovami.

Díky tomuto systému se nám daří dostatečně procvičit hudebně teoretické znalosti, ale jsou tím značně znevýhodňovány tvořivé a pohybové činnosti. Velmi zajímavý je výsledek vnitřního průzkumu mezi žáky, zda o tyto typy činností mají zájem. Ukázalo se, že spontánní hudebně pohybové vyjádření (dokonce včetně zpěvu) vyhledává jen malá část instrumentalistů. Proto jsem přišla s návrhem vytvoření nového předmětu s názvem Hudební hry především pro menší děti, kteří o různorodé typy hudebních činností včetně aktivního poslechu spojeného s pohybem zájem mají. Uvádím zde ukázkou z výstupů předmětu Hudební nauka a Hudební seminář, jak jsou formulovány v našem novém ŠVP. Nasnadě je srovnání s výstupy Hudebních her z předešlé kapitoly.

Vyučovací předmět Hudební nauka

Obsah předmětu: základní znalosti z hudební teorie a dějin hudby; sluchová analýza; návštěva koncertů školy s následnou reflexí

2. ročník

Žák:

- dokáže pojmenovat noty 2 linky nad a pod notovou osnovou v houslovém klíči
- orientuje se v basovém klíči
- pozná durový kvintakord s oporou lidové písně
- pracuje s půltóny a celými tóny s oporou o klávesnici
- zná pořadí všech durových stupnic s křížky a bé
- zná pořadí křížků a bé
- zná základy italského názvosloví (dynamické stupně)
- orientuje se v notovém zápisu s notami osminovými, půlovou s tečkou a čtvrt'ovou s tečkou

3. ročník

Žák:

- dokáže zapsat všechny durové stupnice
- dokáže zapsat malou a velkou sekundu, malou a velkou tercii
- pomocí malé tercie určuje předznamenání mollových stupnic
- chápe rozdíl mezi paralelní a stejnojmennou stupnicí
- pozná sluchem durový a mollový kvintakord (harmonicky a melodicky)
- orientuje se v basovém klíči v rozsahu C – c1
- zpívá jednoduché písně s oporou notového zápisu (v rozsahu kvinty)
- orientuje se v notovém zápisu s šestnáctinovými hodnotami not

Vyučovací předmět Hudební seminář

Obsah předmětu: poslech hudby různých období i žánrů, rozbor skladeb; hudební teorie; návštěva koncertů školy s následným rozbořem

II. STUPEŇ:

1. ročník

Žák:

- zná dominantní septakord a jeho obraty, zapíše je
- zná základní harmonické funkce, význam akordických značek
- určí na základě poslechu hudební formu (rondo, variace, písňové formy)

- alespoň 1x v roce navštíví koncert školy a dokáže ho zhodnotit po umělecké stránce (obhájí svůj názor v kolektivu)

2. ročník

Žák:

- umí zapsat septakord a jeho obraty
- orientuje se v dějinách hudby po časové ose
- na základě poslechu určí hudební formu (nově sonátová forma)
- alespoň 1x v roce navštíví koncert školy a dokáže ho zhodnotit po umělecké stránce (obhájí svůj názor v kolektivu)

Závěry

V této práci jsem sledovala několik cílů. Jedním z nich bylo vytvoření dokumentu, jehož výstupy by byly využitelné nejen na naší základní umělecké škole. Pro potřeby tvorby školního vzdělávacího programu jsem shromáždila a porovнала platné pedagogické dokumenty s novými státními rámci základního uměleckého vzdělávání. Toto srovnání je nutné pro orientaci ve shodách a rozdílech vzdělávacích pojetí, na jejichž rozmezí se právě nacházíme. Výsledky srovnání jsou základním východiskem při tvorbě konkrétního ŠVP.

Dalším cílem bylo seznámení širší pedagogické veřejnosti s problematikou tvorby ŠVP v prostředí ZUŠ. Tento typ školství má svá specifika už ve státem formulovaných rámcích (např. zde nenajdeme průřezová témata, která jsou v některých základních a středních školách často opakovaně přepracována). Jedním ze zajímavých specifíků je práce ZUŠ v subjektu více škol, o které jsem získala zajímavé informace prostřednictvím oslovení všech těchto škol v ČR formou dotazníku. Připojila jsem také názory rodičů a žáků na chod naší školy a názory pedagogického sboru ve SWOT analýze.

Po shromáždění všech těchto informací jsem popsala kroky tvorby našeho ŠVP, které více či méně podobně proběhly jistě i na dalších ZUŠ. Také jsem nabídla několik úryvků z konceptu našeho ŠVP.

Proces transformace základního uměleckého školství tím ale ještě není u konce a přináší nové problémy a otázky. Zajímavé srovnání přinese školní rok 2012/2013, kdy budou obě pojetí platit současně, protože do nového systému vstupují pouze žáci 1. ročníků I. a II. stupně a přípravného studia. Do naší školy mají v tomto školním roce nastoupit 4 nové pedagogové, z nich 3 zatím v ZUŠ nikdy neučili. Jak oni se vypořádají s tím vyučovat podle nového dokumentu, na jehož vzniku se na rozdíl od ostatních kolegů sami vůbec nepodíleli? Nejzajímavější konfrontace nastane ale tehdy, kdy pedagogové budou vyučovat podle požadavků dvojích platných učebních osnov naráz po dobu několika let. Její výsledky moje práce už nemůže zachytit, ale bude sama za relativně krátký čas vystavena konfrontaci s reálnou praxí.

Teprve budoucnost také zodpoví otázku, zda ZUŠ dostanou šanci podle svých ŠVP soustavně pracovat, aby si mohly jejich fungování ověřit. Dokumenty určitě časem z praktických důvodů doznají dílčích změn, které lze vždy provést k 1. září. Takové zásahy jsou správné a dokládají živost a funkčnost dokumentu. Otázkou zůstává, zda státní politika bude i nadále ZUŠ příznivá alespoň tak, jako doposud. Vydáním RVP ZUV v roce 2010

MŠMT ČR uznalo ZUV jako státem podporovaný druh školství. V důsledku labilní a neustále se zhoršující ekonomické situací ve státě však může dojít k méně či více fatální změně ve fungování těchto škol. Přestože české základní umělecké školství je považováno za světový bezprecedentní unikát, jeho mezinárodní prestiž nemůže soutěžit s ekonomickými problémy rozpočtu státu. Bohužel by ZUŠ nebyly prvním případem tohoto druhu.

Nabízí se další otázka – jak budou třeba i s vynikajícími ŠVP a podporou státu fungovat kolektivy pedagogů (a tím celé ZUŠ), kde se při tvorbě v důsledku nepřiměřeně velké pracovní zátěže narušila nebo úplně vytratila radost ze společné smysluplné práce a přátelské pozitivní vazby? Je tato změna řešitelná a vratná? Vzhledem k náročnosti příprav a tvorby dokumentu nastoupili někteří pedagogové úspěšně cestu k vlastnímu profesnímu vyhoření. Fázi nadšení a velké angažovanosti vystřídala fáze stagnace a frustrace, která zákonitě vede až k totální apatii.

Věřím, že se naše škola místem takové negativní proměny nestane a po letních prázdninách se pustíme do dalšího školního roku s novým elánem a chutí. Rok 2012/2013 bude ve Stochově totiž rokem výročním. Slavíme 50. výročí vzniku školy, která krátce fungovala jako pobočka ZUŠ Kladno pouze v hudebním oboru. Čeká nás pestrý program, který spoluvytvářejí všechny 4 obory. Příspěvkem zřizovatele bude nákup krátkého klavírního křídla Essex od firmy Steinway ještě do konce června 2012. Bohatý program, ve kterém nebude chybět výstava o naší historii i současnosti, několik netradičních koncertů, vydání „Výročních novin“ a oslava Masopustu společně s rodiči žáků, vyvrcholí mezinárodním festivalem Evropský den hudby 21. – 23. června 2013.

Seznam literatury

GREGOR, V., SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. 2. vyd. Praha : Supraphon, 1990. 282 s. ISBN 80-7058-131-X.

Prameny

Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. 63 s.

Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním uměleckém vzdělávání. Praha : Výzkumný ústav pedagogický, 2010. 54 s.

Učební osnovy hry na klavír pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Hudební obor. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 50 s.

Učební osnovy pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Taneční obor. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1987. 54 s.

Učební osnovy hry na klavír, varhany a harfu pro II. stupeň studia na lidových školách umění. Hudební obor. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1986. 59 s.

Učební osnovy pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Výtvarný obor. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1984. 31 s.

Učební osnovy literárně dramatického oboru pro přípravné studium a I. stupeň základního studia na lidových školách umění. Literárně dramatický obor. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1981. 70 s.

Internetové kontakty

<www.rvp.cz>

<www.juvenka.cz>

<www.skolylibochovice.cz>

<www.slapanice.cz>

<www.skolskykomplex.cz>

<www.zsazusfrydlant.cz>

<www.zsvltava.cz>

<www.zszliv.eu>

<www.skolaledenice.cz>

<www.jesenickaskola.cz>

<www.zusjablonova.cz>

<www.zslipnicens.unas.cz>

<www.skolajj.cz>

<www.zus-stochov.cz>

Summary

In the process of creating the School Educational Program for the Elementary School of Arts a broader perspective on the topic in question and its relations was gained through a detailed inquiry of its workings. There is a detailed comparison presented in the first part of the currently valid documents with the state frameworks set up in order to create the new document. Another perspective is considered while examining the process of applying these frameworks into the specific School Educational Program, as if it was almost live. The thesis also presents a unique point of view in terms of workings of ZUŠ (Elementary School of Arts) as being part of the schooling system with a non-standard way legal set-up.

Seznam příloh

Příloha 1: přetištění Přehledu vývoje nižšího, středního a vysokého hudebního školství⁵⁵

Příloha 2: DVD Reforma v základním uměleckém vzdělávání

⁵⁵ GREGOR, V., SEDLICKÝ, T. *Dějiny hudební výchovy v českých zemích a na Slovensku*. 2. vyd. Praha : Supraphon, 1990. s. 264. ISBN 80-7058-131-X.

Příloha 1:

PŘEHLED VÝVOJE NIŽŠÍHO, STŘEDNÍHO A VYSOKÉHO HUDEBNÍHO ŠKOLSTVÍ

Rok (den) založení	Založená instituce, provedení změn, vydání osnov HŠ
1811	založení konzervatoře hudby v Praze
1830	založení varhanické školy v Praze
1850, 27. VI. č. z. 309	císařská vyhláška a nařízení zemského úřadu v Praze o podmínkách zakládání a vedení soukromých hud. škol a ústavů
1881	založení varhanické školy v Brně
1889/90	spojení konzervatoře hudby a varhanické školy v Praze, nebývalý rozvoj soukromého hud. školství v českých zemích i na Slovensku
1919, 4. XII.	zestátnění konzervatoře hudby v Praze, mistrovská škola tamže
1919, 25. IX.	založení hudební a dramatické konzervatoře v Brně
1919, 30. IX.	založení Hudobné školy v Bratislave (pri Hudobnom spolku)
1920, 22. III.	zestátnění hudební a dram. konzervatoře v Brně, do r. 1928 tamže 2 třídy mistrovské školy
1920, 19. VIII. 1926	zřízení hudebně pedagogického odd. při st. konzervatoři v Praze přejmenování Hudobné školy na Hudobná a dramatická akadémia pre Slovensko v Bratislave (s právom verejnosti)
1941, 7. V.	založeno Štátné konzervatórium v Bratislave (z HaDA)
1945, 27. X.	zřízení Akademie múzických umění v Praze (AMU)
1946, 28. VI.	zrušení hudebně pedagog. oddělení na konzervatoři hudby v Praze
1947, 12. IX. 1947	zřízení Janáčkovy akademie múzických umění v Brně (JAMU)
1949	první organizační statut a poválečné osnovy pro hud. školy ČSR
1951, 5. VII.	zřízena Vysoká škola múzických umění v Bratislave (VŠMU)
1951, 5. VII.	zestátnění hudebních škol v ČSR (ZHŠ), zřízení pedagog. oddělení při některých z nich
1955	zřízení Vyšších hud. škol, Vyšších hudebně-pedagog. škol (III. st.)
1959	zahájení přeměny těchto škol III. st. na konzervatoře
1960, 15. VII.	školský zákon, tam o jednotné soustavě a organizaci uměleckého školství
1961, 22. V.	zřízení lidových škol umění (LŠU) z dosavadních ZHŠ
1965, 30. IV. 1980/81	vydány definitivní osnovy pro LŠU nové osnovy pro LŠU (1.—3. roč.)

Příloha 2:

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta
M.D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby závěrečné práce
Evidenční list

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

